

DE

št. 15

Glavni urednik
Marjan Horvat

Odgovorni urednik
Ciril Brajer

Telefon: 313-942

Naročnina in prodaja:
321-255

Telefaks: 311-956

Naslov: ČZP Enotnost,
Dalmatinova 4, Ljubljana

časopis slovenskih delavcev

Ljubljana, 1. aprila 1993, št. 15, letnik 52, cena 105 SIT

POTRČ BRANI
ZDRUŽENO LISTO

»Sindikati so pretiravali z nekaterimi svojimi zahtevami. Verjetno zaradi medsebojnega prestižnega boja in tekme za članstvo. Predstavniki sindikatov, s katerimi smo se pogovarjali, so imeli o zakonu različna stališča...«

O tem, kako je Združena lista tisto pravo, ki med drugim lahko najbolj pripomore k reševanju problemov delavcev in nezaposlenih, preberite na 4. strani.

ARTUR JE TA MESEC POJEDEL DVE ZAJAMČENI PLAČI

Aforizem

Toliko časa smo računali, kam pes taco moli, da smo se znašli na psu.

Marjan Bradač

Rubriko
»Arturjeva košarica«
odpiramo
na
16.
strani

MARIBOR TIK PRED VRELIŠČEM

Več o tem na 13. strani, na sliki pa kuhinja za reveže, ki vsak dan reši najhujšega približno 300 lačnih. Med sklepi podravskega sindikata boste v Zaupniku našli tudi zahtevo po odstopu ministrice za delo JOŽICE PUHAR.

DE, 14⁰⁰
sreda

KAMOR DREGNEŠ, TA JANŠA

Vladi Republike Slovenije in posebej obrambnemu ministru g. Janezu Janši posredujem vprašanje, na osnovi kakšnih vsebinskih izhodišč in po čigavem pooblastilu je podpisal sporazuma o sodelovanju obrambnega ministrstva Slovenije z obrambnima ministrstvom Avstrije in Madžarske. Zelo me čudi, da smo poslanci državnega zbora za tako pomembna dogodka izvedeli iz dnevnega tiska.

Spomnila bi rada, da smo na zadnjem zasedanju zbora zelo podrobno in ob določenih trenutkih tudi zelo razgoreto razpravljali o vseh podrobnostih razgovorov naše delegacije z delegacijo republike Italije. Ko pa gre za tako pomembno zadevo, kot je mednarodno sodelovanje na področju obrambnih zadev, o tem ne razpravljajo niti komisija za mednarodne odnose niti odbor za obrambo, kaj šele, da bi kdo v vladi sodil, da je zadeva dovolj pomembna, da bi jo predložila v obravnavo in presojlo državnemu zboru.

Zahtevamo čimprejšnja pojasnila vlade in terjamo od obrambnega ministra, naj vsebino pogodb, ki ju je sklenil z obrambnima ministroma Avstrije in Madžarske, predstavi državnemu zboru.

Breda Pečan, poslanka
Združene liste v državnem zboru

JE STEČAJ RES EDINA REŠITEV ZA RIKO?

Stran 6

Nova internacionala

Pavle Čelik

Kot kmečki fant in profesionalni policaj naj povem nekaj v prid preteklemu obdobju.

Oblast je nastopala v imenu delovnega ljudstva, zdaj to počne v imenu večstrankarskega sistema. V njej bo prihajalo do konfliktov, kako reševati nasilje na ulici, za tovarniškimi plotovi. Ta oblast pri tem poslu ne bo tako enotna in še strankarski agentje provokatorji se bodo vmešali in proteste speljali v svojo smer.

Dandanašnji celo protestniki, ki so prej nastopali v imenu civilne družbe, to počno v imenu strank. Pravzaprav so le sindikati protestnik kot civilna družba.

V marsičem se je ta družba vrnila za 150 let nazaj, recimo v tem, kaj se dogaja s premoženjem.

Do pred tremi leti so bili policaji vgrajeni v družbeno soodločanje kot nikjer na svetu. Zdaj pri njih kot tudi pri delavcih ne boste našli nobene pravice več! Ob široki izobrazbi in občutku soodločanja prej s policaji seveda ni mogel nihče manipulirati.

Zdaj je policaj proletarec brez pravic. Ni dvoma, da bo treba plačati davek »demokratizaciji« in nesocialnosti, NE-SOCIALNOSTI slovenske države. Ta davek bo neizbežen!

Nas so nadrejeni vozili k spomeniku na Zaloški cesti in nas opozarjali, da to ni zgolj spomenik štrajku železničarjev, ampak je predvsem mejnik policiji, do kod sme in do kod ne sme.

Se citat Internacionale, ki jo bodo delavci peli po Titovi: Ne več »Bili smo nič, bodimo vse«, zdaj bodo peli »BILI SMO VSE, NE DAMO SE, DA BI BILI NIČ!«

Ta zapis je nastal po nastopu Pavleta Čelika v televizijski oddaji o politični kulturi, zato so poudarki, naslov in oprema uredniški.

Kako uničiti

DE ŠTEVILKA 14, 25. 3. 1993

Živim v majhni hribovski vasi na nadmorski višini 612m, v biseru Slovenske nedotakljive narave (divjini). Čeprav nikoli ni bila pregosto naseljena, se danes na žalost še bolj prazni. Cele vasi ostajajo brez enega samega prebivalca. Vse to se dogaja kljub edinstvenim naravnim lepotam, kot so: Cerkiško jezero, Snežnik, Rakov Škocjan, Križna jama, mistična Slivnica in še druge znamenitosti, ki nam jih zavida domala cel svet. Kaj nam vse to pomaga, ko pa vodi sedanja vladna politika v propad in uničenje. Posebej boleča je politika do kmeta, ki še vztraja, vendar je vprašanje, kako dolgo še. Brez ljudi pa je tudi pokrajina mrtva in pusta.

Rad bi opisal težave, ki pestijo vse kmete tega kraja. Kot sem že poudaril, živimo v čisti neokrnjeni naravi. Vse kar pridelamo, je ne samo neoporečno, ampak tudi ekološko prvovredno. O tem so se lahko prepričali vsi tisti, ki so kadarkoli kupovali na teh kmetijah. Meso je šlo daleč preko meja občine, vse tja do Nemčije in Italije, znano kot »bloški vol«. Tudi kupci so radi plačali tudi za četrtino višjo ceno. Isto se je dogajalo pri krompirju. Kaj je danes? Vzporedno s kmetom se uničuje tudi podeželje. Zakaž, lahko vprašate politike, tako

bivše kot sedanje, ki so na žalost isti. Kljub vsem težavam se nekateri kmetje zavedamo pomembnosti kmetovanja in vztrajamo. Omenil bom samo nekaj primerov odnosov in razmer v kmetijstvu. Začel bom pa kar doma pri sebi. Smo čisti kmetje. Zgradili smo nov hlev za živino. Kupili smo nekaj najosnovnejšega orodja za obdelavo zemlje, seveda vse iz prihrankov, zasluženih v tujini, in upanju, da bo kmetijstvo zaživel. Na žalost je bilo to le prazno upanje. Država še vedno pozna kmeta kot davkoplačevalca ali kot poligon v predvolilnem času v boju za oblast. Po zadnjih volitvah se vladne stranke obnašajo, kot da so kmetje drugorazredni državljani ali kot da sploh ne obstajajo. Sprašujem se, zakaj.

Proizvajamo čisto in po vseh analizah prvovredno mleko, ki ga plačajo le v višini 65% od proizvodne cene. Torej 35% primanjkljaja pri vsakem litru mleka. Pri mesu je stvar podobna, saj dobimo komaj 45% od malo-prodajne cene v mesnici. Povrh tega pa gre za posrednike tudi vsa leta četrto. To pa še ni vse. Predelovalna industrija nam grozi, da ne bo več odkupovala, češ da so transportni stroški preveliki. Kot kaže, se bolj izplača uvažati sir iz Hrvaške, mleko v prahu iz Avstrije itd. Čeravno obstajajo kmetijske zadrage, se ne potrudijo, da bi odkupile teleta ipd. Sprašujem se, ali so vladna razmišljanja tudi na drugih ravneh. To se mi zdi enostavno nemogoče. Postopoma na tak način z uničevanjem kmeta zmanjšujemo osnovno čredo, zemlja pa se ne obdela, zarašča se z grmovjem. Tako sem tudi sam od 20 glav živine pred dvema letoma prišel na 8 do 10 glav. Pred dvema

letoma sem oddal 24000 litrov mleka, sedaj ga ne bom niti 12000 litrov.

V bližnjih vaseh so bili nekoč premožni kmetje, ki danes ne oddajo niti litra mleka več. Še bi lahko našteval, pa vse to naleti na gluha ušesa naših anarholiberalnih oblastnikov. Kako naj danes kmet gradi, popravlja hleve, posodablja strojni park in vse, kar je neobhodno potrebno za življenje kmetije. Rezultat, vse mlado in sposobno odhaja v mesta in drugod po svetu s trebuhom za kruhom.

Naša vlada terja liberalizacijo kmetijskega trga. Sem za to, vendar prosim g. Drnovška, g. Krčuna, da nas kmete najprej izenačijo z osnovnimi pogoji napredne Evrope in šele potem naj nas postavijo pred evropski trg, ki pa kljub vsemu priznava kmetom subvencije – torej zaščito! V nasprotjem primeru lahko pričakujemo, da bodo naše vasi naselili hrvaški in bosanski begunci. Morda pa je cilj te vlade ravno tak. Vendar potem kar nehamo govoriti o nekakšni slovenski identiteti!

Gozdovi so prav gotovo neločljivi del kmetij, v teh krajih še posebej, saj predstavljajo dodatni vir zaslužka in nemalokrat rešujejo iz nemogočih situacij. Vendar tudi 50-letno gospodarjenje »gozdarskih strokovnjakov« ni prizanese lozdomom niti v družbenem niti zasebnem sektorju. Večkrat je bil kmet primoran v svojem gozdu ravnati pod pritiskom, kajti pomembni so kubiki, oddani samo v GG. V primeru neizvrševanja omenjenih zahtev je bila grožnja z delavci GG-ja na stroške lastnika. Tudi sam sem dobil tako odločbo s podpisom direktorja For-

tunata Kotnika. Gozdne ceste in vlake so delali tako, kot se je njim zdelo »potrebno«. Poznani so primeri gozdnih vlak tudi po več sto metrov v prazno, les tam prav gotovo ni bil toliko vreden, in obratno, nikakor ni bilo možno narediti vlake, če osebno ali politično nisi bil na liniji omenjenih gospodov. Omenil bom konkretni primer. Lastniku parcele g. Jermanu iz Cerknice so po njegovih izmerah vzeli 1,2ha zemlje za izgradnjo cest in vlak, ne da bi lastnika sploh vprašali za dovoljenje. Sicer so vprašali bivšega lastnika in sicer državljana Francije!, ki pa ni privolil v take postopke. G. Kotnik se na to ni oziral in je dal odločbo (ukaz), da se ta dela izvede in se jih tudi je. Še huje je bilo pozneje, ko je g. Jerman šel vprašati, kako bi se zadevo dala drugače urediti ali pa vsaj nadomestiti z določeno odškodnino, in da se to zemljo odpiše, saj je le v breme zaradi davkov. G. Kotnik ga je dobesedno nagnal iz pisarne, češ, da se nima kaj pogovarjati in razpravljati. Poznan je tudi primer, ko je ukazal golosek na parceli starejših ljudi. Ko so leti za to zvedeli od sosedov, se je revirni gozdar opravičil, češ da je zamenjal parcelo z lastnikom, ki je privolil v golosek. Še bi lahko našteval in bom morda tudi primoran, kajti nemogoče se mi zdi, da bi taki posamezniki lahko kotirali na funkcije, kjer je potrebno delo z ljudmi in s tem tudi primeren odnos do vseh. Tisti, ki tega niso sposobni zaradi takih in drugačnih vzrokov, naj se umaknejo in naj ne pozročajo novih krivic, ki jih je bilo že v preteklosti preveč.

Mojmir Jovič
Otonica 6,
Begunje pri Cerknici

PROGRAMSKA IZJAVA O DELOVANJU DRUŠTVA »ZELENI PRSTAN LJUBLJANE«

Temeljna usmeritev društva bo skrb za ohranitev pomena, namena in videza Poti spominov in tovarištva, ki predstavlja zeleni prstan okrog Ljubljane. V ta namen bo društvo združevalo ljubitelje svobodoljubnih izročil, kulture, narave in zdravega načina življenja.

Program društva »Zeleni prstan« zajema tri področja:

- ohranjanje spominov in izročil, povezanih z uporom Ljubljane in njenih prebivalcev proti okupaciji v letih 1941–1945,
- skrb za ohranitev Poti spominov in tovarištva kot kulturnega spomenika in urejenega rekreacijskega območja,
- organizacijo predavanj, srečanj, izletov ter podobnih prireditev za svoje članstvo, vezanih na Poti spomi-

nov in tovarištva in programsko usmeritev društva. Pomen poti izhaja iz zgodovinske resnice o uporni Ljubljani med drugo svetovno vojno, ko je bila, čeprav okupirana, dodatno ograjena z bodečo žico in bunkerji, kar naj bi pomagalo uničiti upor, pa ga ni. Takšen pomen mora ostati v spominu novih rodov Ljubljančanov in Slovencev, da bi znali ceniti svobodoljubno hotenje slovenskega ljudstva skozi njegovo štirinajststoletno zgodovino obstoja.

Namen poti je v zaznamovanju nekdanje bodeče žice s spominskimi objekti in peščene poti med drevoredno urejenimi zelenimi površinami, počivališči in igrišči, tako da vse skupaj predstavlja velik parkovni in rekreacijski objekt, povezan v sistem zelenih površin mesta Ljubljane in njene okolice, namenjen vsakodnevnim potrebam, ljudem vseh starosti, za odih, rekreacijo in razvedrilo.

Društvo bo širilo spoznanje, da je pot svojevrsten in enkraten zgodovinski spomenik oblikovane narave, velikega pomena za Ljubljano, glavno mesto Slovenije, in da je zato tudi videz tega večpomenkega spomenika odločujoč dejavnik v mnogih pogledih: oblikovanem, vlogovnem in še posebej turističnem. Društvo bo zato velik del svoje aktivnosti usmerilo prav v to, kako se pot z vsemi svojimi prvimi ohranja, vzdržuje, dograjuje in uporablja. Društvo

bo vztrajalo na doslednem uresničevanju veljavnega odloka o Poti spominov in tovarištva, ki določa upravljalca poti, njeno vzdrževanje in financiranje. S takšno dejavnostjo in različnimi predavanji bo društvo prispevalo k varovanju naravne in kulturne dediščine.

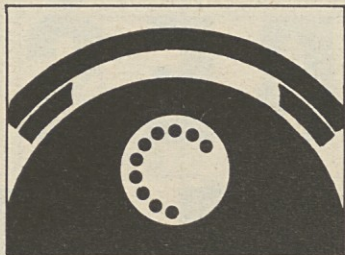
Na področju zdravega načina življenja bo društvo podpiralo organizatorje vsakovrstnih športno rekreativnih prireditev na poti. Podpiralo bo organizatorje tradicionalnega Pohoda okrog Ljubljane v spomin na osvoboditev Ljubljane 9. maja 1945 in obvladovanje 34 km dolge poti – kot ljubljanske transverzale. Društvo bo tudi samo organizator pohodov, izletov, spretnosti, srečanj in tekmovanj, za dobro počutje in zdravje svojih članov.

Iniciativni odbor za ustanovni občni zbor društva Ljubljana, Komenskega 7
Predsednik: dr. Matjaž Kmecl

PRIJAVNICA

Podpisani _____
roj. leta: _____
stanujoč v: _____
se vpisujem v društvo »ZELENI PRSTAN LJUBLJANE«, Ljubljana Komenskega 7.
Prosim, pošljite mi vabilo na ustanovni občni zbor društva!
V _____, dne _____
(podpis)

DE časopis slovenskih delavcev

(061) 321-255

in poskrbeli bomo, da boste dobili časopis, brez katerega je vaše delo v (kateremkoli) sindikatu vsaj težje, če že ne nemogoče

Nanj se resda lahko naročite tudi pisno, toda zakaj bi se trudili: pokličite

DE časopis slovenskih delavcev

Stvar je jasna. To je moj časopis. Zato ga naročam na naslov:

Priimek in ime: _____

Naziv podjetja ali ustanove: _____

Naslov: _____

Podpis naročnika: _____

stvu za delo, družino in socialne zadeve in Ministrstvu za šolstvo in šport so sredstva za poročila plač v šolstvu za naslednje mesece zagotovljena v proračunu Republike Slovenije v skladu s sporazumom med vlado in sindikati – izplačilo pa omogoča tudi omejitveni zakon o načinu obračunavanja in izplačevanja plač. Nihče ni obljubil drugega obroka poročila plač do 17. 3. 1993, SDK pa očitno še nima ustreznih navodil.

Republiški odbor SVIZ Slovenije aktivno spremlja postopke za poročila plač v skladu s sporazumom. Res pa je, da so si nekatere družbene skupine – med njimi zlasti državna uprava, že prej izplačale poročila, druge pa so si odrezale kar večji kos pogarce (poslanci, vlada, sodniki).

Proti temu dosledno protestiramo, smo pobudniki postopkov na Ustavnem sodišču in sodiščih združenega dela, na nesorazmerja opozarjamo vlado in javnost. V skrajnem primeru pa ostane še stavka članstva, o katerem pa mora (in je večkrat že odločila) odločiti večina članstva. Drugih sredstev pa člani republiškega odbora SVIZ Slovenije zaenkrat nimajo.

Lep pozdrav
Vladimir Tkalec
glavni tajnik RO SVIZ Slovenije

PREJELI SMO

Izstop iz ZSSS – SKEI

Ker sem izgubil člansko izkaznico, me ne morejo popolnoma črtati iz sindikata. Zato vas prosim, če mi lahko pisno objavite člansko izkaznico na ime:

ANDREJ DOBAJ, rojen 2. 11. 1968, ZSSS – SKEI, p. s. MLM

O objavi v časopisu DE mi, prosim, pošljite potrdilo, ki ga potrebujem za izstop iz sindikata.

Za pomoč se vam vnaprej zahvaljujem in vas lepo pozdravljam!

Andrej Dobaj
PS Mariborske livarne, Maribor
Ne razumemo povsem, za kaj gre, a če s tem res lahko pomagamo, smo pač objavlili.

Uredništvo

Piše: Jože Smole

Črno-bela slika

Pri obravnavanju politične krize v Rusiji prevladuje tudi v naših časopisih zelo poenostavljeno tolmačenje: gre za spopad med demokracijo in starim režimom, med naprednimi in konzervativnimi silami. Predsednik Boris Jelcin naj bi bil nosilec napredka, kongres ljudskih poslancev (vsaj njegov večinski del) pa nasprotnik demokracije, tržnega gospodarstva in gospodarskih reform. Ob takšnem klišeju pa se sklepa: Jelcinov padec bi pomenil obnovo totalitarnega režima.

Mihael Gorbačov je opozoril na neutemeljenost takšne ocene. Na konferenci za tisk v Kanadi je prepričljivo razlagal, da se s poenostavljenim črno-belim slikanjem sploh ne da dojeti sedanega zapletenega družbenega, gospodarskega in političnega dogajanja v Rusiji. Ni točna trditev, da gre v skrajno zaostrenem političnem sporu med Jelcinom in kongresom poslancev za spopad med nosilci reform in njihovimi konzervativnimi nasprotniki. Večinsko mnenje je nesporno za reforme in za uvajanje tržnega gospodarstva. Osnovni spor pa je o vsebini teh reform in o načinu njihovega izvajanja.

Razni modeli o privatizaciji, ki so jih izdelali ugledni ameriški profesorji, se v Rusiji očitno ne morejo avtomatično uvajati. Ti strokovnjaki ne poznajo, je opozoril Gorbačov, konkretnih razmer v ruski družbi. Do uspešnih modelov reform se bodo morali dokopati Rusi sami.

Osnovna kritika dosedanjih vladnih ukrepov pri privatizaciji in uvajanju tržnega gospodarstva je, da ignorirajo rastočo brezposelnost, socialno bedo in hiperinflacijo. Ob tako zastavljeni privatizaciji uspevajo razni špekulanti, pojavlja se ozek sloj ljudi, ki so čez noč obogateli, večina državljanov, zlasti delavcev, pa se sooča z bednim preživetjem. Ob takšnem razslojevanju ruske družbe se ne more ustvariti potrebna družbena klima za učinkovite gospodarske ukrepe. Privatiziranje in uvajanje tržnega gospodarstva brez potrebnih socialnih in drugih zaščitnih mehanizmov gotovo ne more biti uspešna pot iz sedanjih katastrofalnih gospodarskih razmer v Rusiji.

Dosedanje gospodarske ukrepe ruske vlade mnogi v ZDA in zahodnoevropskih državah ocenjujejo kot šok terapijo. In takšno tudi visoko cenijo. Toda v vročih političnih razpravah v kongresu poslancev je bilo argumentirano ocenjeno, da je vlada z dosedanjimi gospodarskimi ukrepi povzročila samo šoke, nima pa izdelane terapije. Prav v tem pa je tudi bistvo zadeve.

Kdo vse danes sindikatom že ne soli pameti! Socialdemokratski gospod dr. Jože Pučnik je, kot kaže, prepričan, da je parlament tista prava tribuna, s katere se sme in mora razlagati, kaj naj sindikati delajo in kako morajo delati, da bo prav, gospodu Pučniku seveda. In tako smo iz njegovih ust slišali, da sindikati glede polemike o plačah vodilnih zagotovo niso opravili svoje naloge, da še danes ne izpolnjujejo tistih pogojev, so brez tistega civilnega poguma, da bi informacije, do katerih pridejo v podjetju, tudi posredovali sindikalni javnosti in izvajali posledice. In dalje: sindikalnega boja ne bomo dobili, če sindikati v svojih vrstah ne bodo razvili ustreznega poguma nastopati tudi, če bi morebiti prišlo do negativnih, recimo materialno negativnih posledic.

Gospod Pučnik torej v svojem, poslanskem imenu pravi, da sindikalnega boja ne bomo dobili. Če je tako in se gospod Pučnik za sindikalni boj boji in ga skrbi, da ga ne bo dobil, bi se seveda stvari moral lotiti z drugega konca. Namreč, kako sindikalnim ljudem v podjetjih zagotoviti varnost, ki jo sindikalni zaupniki v sindikalno urejenih državah imajo.

Pogum

Gospod Pučnik govori o civilnem pogumu sindikatov. Mar je pozabil, kako je Peterletova vlada, v kateri je sodelovala tudi njegova socialdemokratska stranka, skratka DEMOS, sindikate zmerjala, da so njihove akcije politične in uperjene proti novi oblasti, da so rdeči, komunistični in kaj še vse. Za take reči pač ni treba posebno dolgega spomina. Zato bi gospod Pučnik lahko vedel, kako je nova demokratična oblast »na nož« odzvala sindikatom, seveda svobodnim, civilni pogum, vse druge oblasti pa niso nič naredile, da bi ta civilni pogum podkrepile z jamstvi, ki so znana v vsaki urejeni državi.

Sploh pa, kaj ima parlament s poukom o delovanju sindikatov! Če je gospodu Pučniku kaj do sindikatov, naj se raje vključi v njihove vrste in se bori za zmago v sindikalnem boju. Če pa se je že odločil in bil izvoljen za poslanca, naj raje skrbi, da bo potrebne bitke v tej državi dobil parlament. Njegova socialdemokracija pa lahko dobi samo eno bitko: tisto z orožjem v roki, saj je taka socialdemokracija, ki si na vse kriplje prizadeva, da bi dobila v roke državno obrambo, res prekrasna socialdemokracija.

arena

Profesor dr. France Bučar iz demokratičnih vrst sicer dostikrat pove stvari, s katerimi se je težko spriznati in se z njimi strinjati, včasih pa iz njegovih ust le pride kakšna, ki zasluži palec navzgor. To velja tudi za njegovo trditev, da so vse mahinacije z znižanjem plač poslancev navadno igračkane, čeprav je to rekel v obrambo ugleda poslancev, zaradi katerega je hudo zaskrbljen. Kljub temu ima gospod Bučar zelo prav, ko pravi, da so mahinacije

Ugled

okrog poslanskih plač potegavščina. So celo velika potegavščina, ki so ji botrovali tudi poslanci. Zato se ne smejo čuditi, če je njihov ugled čisto na psu. Sedaj si belijo glave in si na vse kriplje prizadevajo, da bi si ga povrnili.

Poslanske plače so potegavščina zato, ker so si poslanci najprej nabili takšne plače, da jim tudi sedanja znižanja ne bodo prišla do živega. V žep bodo resda vtaknili nekaj manj denarja, vendar še vedno tolikšne vsote, o katerih štiri petine slovenskih delavcev, tudi tistih z visoko strokovnostjo, lahko le sanja.

Nedolgo tega je bilo na državnem svetu slišati zanimiv dialog. Neki svetnik, ki je zasebni podjetnik, je vztrajno zahteval, naj se državni svet pri zaposlovanju strokovnih delavcev racionalno obnaša, neki drug svetnik pa je preprosto dejal, kaj bi si zaradi tega belili glave: če nam država ponuja denar za strokovne delavce, ga preprosto poberimo, kolikor ga je, pa mirna Bosna. In racionalizacija je šla k hudiču. Poslanci so šli podobno pot. Ker imajo v rokah škarje in platno, so si pač odrezali svoje in sploh iz plač naredili tak halo, kot da so res glavni problem v tej državi. Da bi se pa kdo spomnil, koliko plač je šlo za nov in zelo drag policijski vozni park, ki denimo v ljubljanskih Kosezah vedri kar pod milim nebom, koliko plač je šlo za drage obnove poslopij za državno upravo, čeprav bi se tudi v starih dalo še naprej kar dobro modrovati, koliko plač je šlo za dvomljiva ministrska potovanja po Avstraliji, Kanadi in drugih daljnih deželah in kakšni denarji so se in za kaj so se na teh potovanjih porabljali, koliko plač je šlo za divje privatizacije, ker država proti njim ni niti s prstom mignila, tega pa seveda ne. Zakaj pa, če narod to trpi.

Boža Gloda

PERSONALIZEM IN POLITIKA

»Slovenska pomlad« in demokracije spremembe nikakor niso plod politične strategije slovenskih komunistov. Njihovo samorazumevanje, ki pravi, kako da so se znotraj Partije borili za njeno domnevno »socialdemokratizacijo«, spregleda prizadevanja tistih, ki so njihovo vladavino doživljali z druge strani udobovskega mikrofona. Z opozicijskega stališča gledano so bili frakcijski boji znotraj Partije precej nepomembni. Še več, bili so bolj generacijske kakor pa načelne narave, do neke mere pa so tudi bolj zadevali metodo vladanja, torej razliko med represivno in manipulativno vladavino, kakor pa njej lastno totalitarno vsebino. Naj citiram Igorja Torkarja, obsojenca z dachauskih procesov:

»Tako sem se spomnil med drugim tudi znane zgodbe, kako je moj slavni sošolec Boris Kraigher (ne spominjam se, ali je bil tedaj še šef OZNE ali pa že predsednik vlade) nekoč povabil kakšnih dvanajst najuglednejših mlajših kulturnikov na slovesno kosilo in jim med drugim rekel tudi nekako takole: »Mi smo v demokratični državi, imeti moramo opozicijsko revijo, tukaj imate revijo, torej pišite.« In začeli so seveda pisati, Kraigher pa jih je kasneje zgrabil za vrat. (...) Ker je bil Kardelj zelo jezen na Pučnikove analize o kmetijski politiki v Reviji 57 in v Perspektivah, so morali mnogi iz tistega kroga na zaslišanju

v Slavijo. Iz lastnih izkušenj pa dobro vem, če zasliševalcu odgovarjaš tako, da je zadovoljen – ne greš v arest, če pa ni zadovoljen – greš pač v arest. In očitno je samo Pučnik odgovarjal tako, da je šel za mnogo let v arest. Ostali, navsezadnje mi ne gre za imena, pa so odgovarjali tako, da niso šli v arest, so pa praktično sočasno dobili stipendije in šli v Pariz.« (Svobodna misel, 26. 2. 1993)

Tako nekako bi se dalo popisati slovensko »kritično generacijo«, ki je svojo pot od Besede preko Revije 57, Perspektiv in »rdečih Problemov« do Nove revije sklenila s političnim angažmajem (SDŽ) in samorealizacijo (Demos). Deset let za »perspektivaši« so se oglasili tudi krščanski personalisti, zbrani okrog biltena »Beseda in duh« in samozaložniške revije »2000« (1969). Razlika med eksistencialistično navdahnjeno »kritično generacijo« in personalističnim gibanjem »2000« je ravno v tem, da je bila revija prvim podarjena, drugim pa so poskusili s samozaložbo. Ker komunistični režim s svojimi kritiki ni znal ravnati drugače, je vodil »dialog« na policijskih zasliševanjih. Perspektivašem je partijsko-policijski aparat otopel kritično ost s Pučnikovim procesom in drakonsko kaznijo. Dvatiso-

čaki so po šesti številki revije morali utihniti (1973), štiri leta pozneje pa so revijo obnovili. S krščanskim krogom je režim sklenil obračunati po knjigi Pahorja in Rebule »Edward Kocbek, pričevalec našega časa« (Zaliv, Trst 1975). Leta 1976 sta bila obsojena V. Blažič in F. Miklavčič. Proces je bil prvotno zamišljen v večjem obsegu in njegov namen je bil končni obračun ne le z nekaterimi posamezniki, ampak tudi z idejo, ki naj bi jo samoupravni socializem poslal v zgodovinsko ropotarnico.

Ali je intelektualna kritika komunizma zdržala teže svoje zgodovinske naloge pri soočanju s tako prilagodljivo in hkrati tako premočrtno oblastno strukturo? Po »zaustavljanju desnice« je za Bavčarjeve in Ruplove demokrate

odgovor negativen. Pa ne zaradi »zaustavljanja desnice«, ampak zaradi pogojevanja tega koraka s protidelavsko politiko »levosredinske koalicije«! Ivo Žajdela pa je v tekstu »Nova dolomitska pogodba« (Slovenske brazde, 11. 2. 1993) obtožil Peterletove krščanske demokrate, da so krivi za ponovitev tega nečednega dejanja iz zgodovine NOB. Žajdela, ki je sicer novinar »Slovenca« in avtor več antikomunističnih knjig, v tem tekstu trdi, da SKD »izhaja iz krščanskega socializma« in da se je SKD od ustanovitve naprej »držal duha tako imenovane kocbekovske politike«. Žajdela sicer zapiše tudi, da to »kocbekovstvo« pod komunizmom »resnici na ljubo (...) ni bilo nekaj slabega; drugo pa je, koliko se je

človek z demokracijo sposobno politično razviti«.

Analično je seveda »kocbekovstvo« neprecizen pojem. Če ne zaradi drugega, pa zaradi tega, ker je gibanje, ki je nastalo iz personalistično usmerjenega gibanja »2000«, samo nadaljevalo neko tradicijo, ki jo je Kocbek predstavljal. Toda zmoglo je dovolj moči, da je ustvarilo lastno identiteto, kjer je Kocbek bil samo ena od inspiracij; bile so tudi bolj desne (italijanska Comunione e liberazione npr.), novejša (teologija osvoboditve) ali bolj realne, kar se družbeno-ekonomske teorije tiče (Gosar). Za razliko od perspektivaške »kritične generacije«, ki se je soočila z marksizmom in Partijo, se gibanje »2000« ni oporečiško soočalo s Cerkvijo. To je bilo prepuščeno Grmičevi teologiji samoupravnega socializma; s svojim političnim angažmajem v SZDL pa je Grmič dejansko kakor zrcalna podoba ponavljal klerikalni model

političnega angažmaja. Personalistično gibanje je bilo laično oziroma v neki meri je bilo prvi pristan tistih, ki so zapustili duhovniški stan. Formiranje »krščanskega etosa« za slovensko politiko devetdesetih let je bilo skoraj povsem neopazno, saj gibanje »2000« ni doživelo tiste promocije, ki jo je novorevijaški krog v svojem odnosu do Partije.

Če primerjamo obe gibanji, eksistencialistično in personalistično, lahko nihanja v družbenem angažmaju povzamejo iz teoretske poti, od mladega Marxa in Sartra do Heideggra pri enih in od mladostne kontestacije do personalizma kot filozofije pri drugih; slednje je povezano z razkolom v SKSG med Peterleto in Kovačičem (junija 1989). Pravzaprav sta obe intelektualni gibanji, ki jima slovenska demokracija mnogo dolguje, danes na margini, potem ko sta zanihali najprej v desno in zatem v levo. SDŽ je prav tako razpadla, intelektualni del (Tine in Spomenka Hribar, Rupel, Bučar) pa so končali v marginalni Demokratski stranki, nekateri so se umaknili iz politike (Šeligo, T. Hribar), dr. Bučar pa se je distanciral od poslanskega kluba DS. Kar se krščanske stranke tiče, pa je tisti krog »kocbekovcev«, ki si ga je Žajdela tako privoščil, bil nazadnje bolj med konzumenti kot pa med ustvarjalci revije »2000«; pobuda za novo krščansko socialno stranko (SKS Matije Kovačiča) pa je končala še slabše od demokratov, namreč med izvenparlamentarci. Videti je, da kulturniška inteligenca svojih projektov reforme komunizma oz. »družbenega angažmaja kristjanov« ni zdržala do konca.

Mladen A. Švarc

ZAKON JE POSLEDICA NEPRIPRAVLJENOSTI VLADE ZA POGOVOR S SINDIKATI

Zakon o omejevanju plač je sprožil številna vprašanja o odnosih med Združeno listo in svobodnimi sindikati. Odgovore nanje smo poiskali pri Miranu Potrču, vodji poslanskega kluba.

DE: Zakaj je Združena lista podprla zakon in zakaj je bila njegova nosilka prav Jožica Puhar, predstavnica vaše liste?

– Če se je vlada odločila za zakon, ga mora pripraviti ministrstvo, odgovorno za to področje. Zato je predstavljanje Jožice Puhar kot nosilke zakona čisto sprenevedanje. Ministrice, ki je članica naše liste, pa so ministri s finančnega in gospodarskega področja večkrat opozarjali, da obseg plač presega realne možnosti gospodarstva. Dokazovali so ji, da plače povzročajo nekonkurenčnost našega gospodarstva na svetovnem trgu in težave pri sestavljanju proračuna.

DE: To se je dogajalo v času sklepnih pogajanj o spremembah in dopolnitvah splošne KP za gospodarstvo.

– Mislim, da medsebojna obveščenost ni bila najboljša, saj je vlada svojo odločitev sprejela v istih dneh, ko so sindikati z gospodarsko zbornico podpisali aneks.

DE: Združena lista bi gleda na svoj program in sestavo pravzaprav morala zakonu nasprotovati vsaj načelno.

– V zakonu smo imeli veliko dilem. Strinjali smo se le z oceno, da plače presega gospodarske možnosti. Poznali smo dvom o učinkovitem izvajanju aneksa k splošni KP za gospodarstvo. Predsednik vlade nam je povedal, da bo naša lista prevzela odgovornost za izvajanje aneksa, če bo odrekla podporo zakonu o omejevanju plač. Zakon je vlada pripravljala strogo zapupno in mi smo ga dobili isti dan kot drugi poslanski klubi.

DE: Takrat je bil še čas za umik ali bistveno spremembo zakona.

– Mi smo najprej zahtevali umik oznake strogo zaupno in vlada je to sprejela. Predlagali smo, da zakon pride na dnevni red državnega zbora šele po temeljitih predhodnih razpravah. Naših predlogov ni podprla prav nobena stranka. Kljub temu smo od vlade zahtevali novo zakonsko besedilo. Vlada je tudi zaradi nas umaknila prvotni zakon, ki ni upošteval aneksa k splošni KP za gospodarstvo.

DE: V tem času ste tudi vi prejeli prve sindikalne reakcije na zakon.

– Mi smo želeli dobiti mnenje svobodnih sindikatov o tem zakonu. Z njihovimi predstavniki smo se večkrat pogovarjali in ugotovili, da imajo tudi oni različna mnenja o zakonu. V tem položaju smo zato zakon o omejevanju plač načelno podprli in težili k njegovi uskladitvi z aneksom k splošni KP. Vložili smo vrsto amandmajev na zakon, tako glede poslancev in direktorjev kot tudi glede njegove veljavnosti. Naši amandmaji niso bili sprejeti, ker nas ni podprla niti opozicija. Mislim, da so se opozicijski poslanci odločili, da ne sprejmejo odgovornosti za ta zakon. Kljub temu pa smo v prvotno sprejetem zakonu dosegli omejitve njegove veljavnosti na prvo polletje. Na naš predlog ima zakon tudi določbo o tem, da poslovodni delavci svojih plač ne smejo skrivati pred sindikalnimi za-

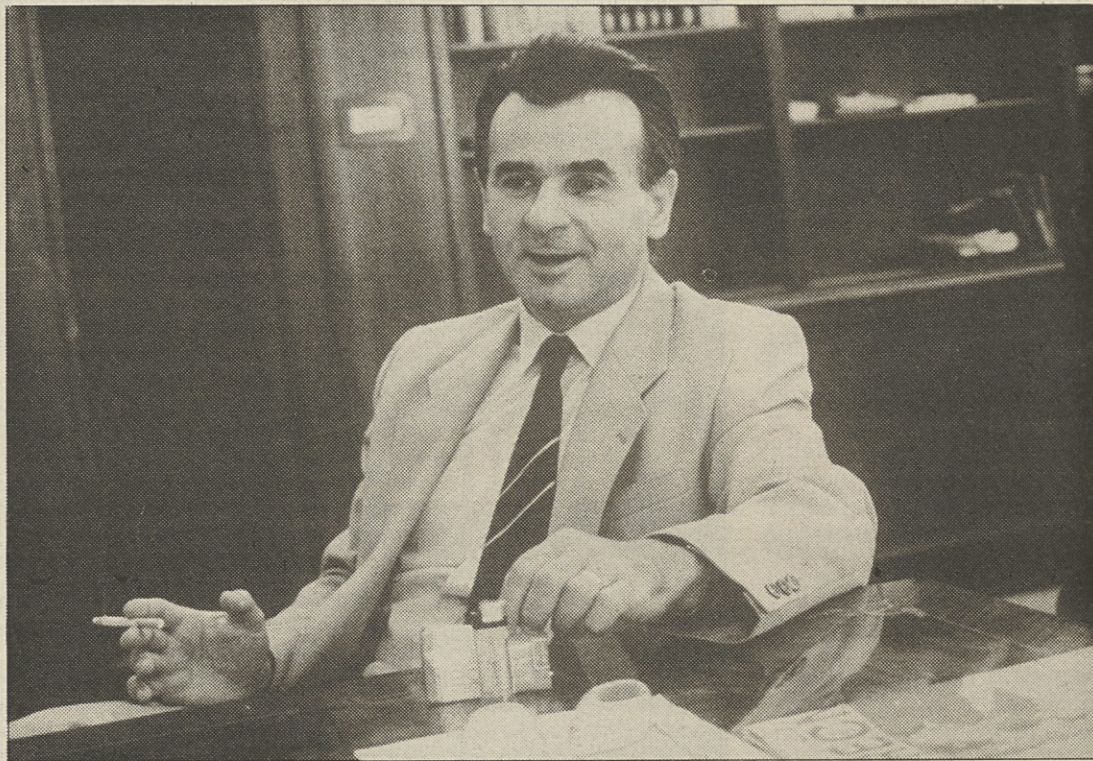
upniki. Takrat smo ocenjevali, da zakon, popravljen z nekaterimi dopolnitvami, pomeni sankcioniranje aneksa k splošni KP.

DE: Torej še vedno niste računali na ostro zavračanje vseh sindikatov?

– Ko je bil po protestnem zboru vseh sindikatov znova uporabljen odločilni veto državnega sveta, smo spoznali, da je nerazumevanje naše odločitve tolikšno, da moramo narediti nove korake.

DE: Ste se o zakonu odločili le v poslanskem klubu ali po posvetovanju z vodstvi strank Združene liste?

– Pred prvim glasovanjem smo se posvetovali le v našem poslanskem klubu, kasneje pa smo imeli več sestankov na ravni Združene liste. Na tej podlagi se je naš poslanski klub odločil, da bo na izhodiščih naših nesprejetih amandmajev predlagal spremembe že sprejetega zakona. O teh predlogih smo se želeli pogo-

sindikati lahko sprejmejo takšen zakon. Po tej prvi napaki, ki je spodbudila visoko rast plač v februarju, bi z razveljavitvijo zakona naredili še drugo napako. Zato smo se

raje odločili za spremembe in dopolnitve že sprejetega zakona. Pred ponovnim glašovanjem smo od vlade zahtevali javno zagotovilo o podpori našim predlogom sprememb in dopolnitev spornega zakona. To izjavo je vlada tudi dala.

DE: Takrat se nam je zdelo, da s svojimi namerami ne boste prodrli. Rezultat je ovrigel naš dvom. Kaj ste dosegli s spremembami zakona?

– Prvotni zakon je bistveno

DE: Ves čas smo imeli občutek, da so bile v vladni koaliciji še neke igre, zaradi katerih se je Združena lista obnašala tako, kot pravite.

– Tako vlada kot del javnosti je želel ustvariti občutek da so sindikati in Združena lista eno. Vlada je Združeno listo hotela narediti odgovorno za izvajanje aneksa k splošni KP za gospodarstvo. Vlada je svojo odgovornost hotela v največji meri prevzaliti na našo listo.

DE: Kljub temu se nam je zdelo, da bi se Združena lista lahko temu položaju izognila.

– Nimate prav, ker mora tudi naša parlamentarna stranka nositi odgovornost za gospodarske in socialne razmere. Po mojem trdnem prepričanju je tako po stališčih kot po razmišljanjih in ravnanih večine poslancev naša stranka najbližje delojemalcem. Razumljivo je, da Združena lista in svobodni sindikati ne morejo imeti povsem enakih pogledov na vsa vprašanja. Naša stranka razume sindikalne funkcionarje, da morajo biti do vlade in parlamenta ostrejši, kot smo lahko mi. Svobodni sindikati pa bodo morali oceniti, ali je ob Združeni listi lahko katera druga stranka njihov večji zaveznik. Trdim, da lahko le Združena lista kot vladna stranka največ pripomore k reševanju problemov zaposlenih.

DE: Posamezniki so razmišljali tudi o povezanosti vašega ravnanja z menedžerskimi kadri.

– To moram odločno zanikati, kljub temu da skuša naša stranka pritegniti vse družbene sloje. Res je, da imamo gospodarski forum, ne poznam pa nobenega direktorskega lobija.

DE: Dr. Drnovšek je zakon utemeljeval tudi z ohranjanjem delovnih mest. Se s tem strinjate?

– Pri tem zakonu se je dolgoročni interes zaposlenih za ohranjanje delovnih mest križal s trenutnim interesom za večje plače. Zakon pa seveda nima neposrednega vpliva na število delovnih mest; je pa ublažil pritisk na nerealno visoke plače.

DE: Zdi se nam, da bi lahko zaradi izkušenj ob tem zakonu še sami kaj dodali.

– Izvirni greh za ta zakon je premajhna pripravljenost vlade za pogovarjanje s sindikati. Tudi sindikati so z nekaterimi nerealnimi stališči povzročili takšen položaj. Takšne zahteve so sindikati postavljali zaradi medsebojnega prestižnega boja in tekme za članstvo. Franček Kavčič

varjati tudi s predstavniki svobodnih sindikatov, vendar so nam povedali, da nimajo pooblastil za takšno dogovarjanje.

DE: Torej v tem položaju niste razmišljali o nasprotovanju spornemu zakonu?

– Razmišljali smo in ugotovili, da v primeru zavrnitve zakona ne bi mogli sprejeti nobenega drugega zakona o tej problematiki. Vedeli smo, da opozicija ne bo podprla nobenega zakona in isto stališče so zastopali tudi sindikati. Ker vlada novega zakona ne bi pripravila, bi na nas padla vsa odgovornost za stanje na plačnem področju.

DE: V tem času se je že vedelo, da zakon ne bo dal pričakovane učinke, in da priprave za njegovo sprejetje povzročajo tudi negativne posledice.

– Tudi mi smo ugotovili, da bo težko izvajati tako aneks kot zakon. Po uradnih podatkih so se februarja izplačila OD povečala za 17 odstotkov, in vedeli smo tudi, da noben zakon ni idealen. Mislim, da je vlada naredila napako in pripravila zakon, ne da bi pred tem testirala politično razpoloženje in ugotovila, ali

SODIŠČE NI NASEDLO DIREKTORJEM ELKA

Prejšnji teden smo objavili izid pravde na sodišču v Kranju v korist delavcev Unitela in sveta kranjskih sindikatov. Jože Antolin misli, da sodišče ni nasedlo izmišljotinam tožiteljev – direktorjev Elka o ludištni stavki delavcev. Svet kranjskih sindikatov bo tudi zaradi sodbe nadaljeval tožbeno zahtevo za kazensko odgovornost vseh, ki so krivi za nameren stečaj Unitela iz Blejske Dobrave.

Iz sklepnega dela sodbe v imenu ljudstva povzemamo: »Nesporno je, da so delavci imeli ustavno pravico stavkati. Sodišče je tudi vse stavkovne zahteve ocenilo kot zahteve ekonomsko socialne narave. Vsaka stavka povzroči določeno škodo in to ne samo lastnemu podjetju, temveč tudi poslovnim partnerjem. V obravnavanem primeru tožeča stranka ni bila le poslovni partner, temveč so njeni interesi izvorno posegli v prvo toženo stranko. Zoper te interese pa je bila tudi upravičeno uperjena stavka. Tudi če bi odmislili navedeno v nobenem primeru delavci Iskre Unitel ne bi mogli stavkati tako, da ne bi oškodovali Elka. Če bi bila katera od toženih strank količkaj odgovorna, bi bila kvečjemu Iskra Unitel. Sodišču je zato nerazumljivo, da je tožeča stranka tožbo zoper njo ukinila, namesto da bi terjatve prijavila v stečajnem postopku. Tožene stranke – člani stavkovnega odbora so resda škodo povzročili namenoma, vendar v okviru dovoljene stavke. Funkcija sindikata je zastopati pravice delavcev in zato je pomoč pri stavki njegova dejavnost, pa četudi bi delavcem šele on prvič odprl oči. Teh, za tožečo stranko neugodnih dejstev pa očitno ta ne prizna in ne vidi, v tem ko prav pikolovsko išče 'nezakonitost' v ravnanju stavkajočih delavcev.«

Ker je tožeča stranka v pravi popolnoma propadla, je dolžna toženi poravnati vse njihove pravne stroške. Delavcem Unitela in svetu kranjskih sindikatov čestitam v prepričanju, da so marsikoga odvrnili od sodnega preganjanja stavkajočih delavcev.

F. K.

KRIZA V ITALIJI IZZIV ZA SINDIKATE

Tudi četrti regionalni kongres italijanskih sindikatov UIL Benečije prejšnji teden v Mestrah se ni mogel izogniti velikim težavam v italijanski družbi. Delegati in generalni sekretar UIL Benečije Paolo Pirani so te težave označili za največjo politično, gospodarsko in predvsem moralno krizo italijanske družbe v zadnjih desetletjih. Opazno je bilo, da se skušajo sindikati (»eni redkih, ki si s tem niso umazali rok« in relativno neodvisni od političnih strank) dvigniti nad sedanjo krizo in da v sedanjih razmerah vidijo priložnost za utrditev in izboljšanje svojega položaja v italijanski družbi.

Na kongresu so veliko razpravljali tudi o novem gospodarskem in političnem položaju v Evropi in tudi v svetu. Delegati so menili, da novi svetovni položaj sicer kaže nekatere nove pozitivne elemente, prav tako pa tudi nasprotja. Slabe razmere na Jugu, kaotične spremembe v Vzhodni Evropi in globalni razvojni problemi so izziv za kapitalistični sistem, in ne samo zanj; tudi za sindikate, še bolj pa za evropsko levico, ki bo očitno morala izbrati, ali bo njena vloga pri teh spremembah aktivna ali bo samo nema priča.

Predstavniki italijanskih sindikatov CISL so že pred časom omenili možnost združevanja vseh treh italijanskih sindikalnih central. Tudi o tem je bilo na tem kongresu veliko govora. Po razpravah sodeč postaja to vse realnejša izbira. Še posebej zaradi sedanje krize italijanske družbe in tudi krize sindikatov. K možnosti povezovanja se je nagibala večina razpravljalcev, seveda pa so v pogledih na institucionalno izvedbo tega različne.

Pavle Vrhovec

PREK SINDIKATA BOMO UPOKOJENCI SODELOVALI V SOCIALNEM PARTNERSTVU

Priprave za ustanovitev sindikata upokojencev v okviru ZSSS tečejo že nekaj mesecev. V imenu nastajajočega sindikata je na izredni konferenci ZSSS govoril Ivan Kramer. Z njim smo se pogovarjali o ciljih tega sindikata in tudi o nekaterih konkretnih akcijah. Socialne razmere kar kličejo po ustanovitvi sindikata, prek katerega bomo upokojenci vključeni v sistem socialnega partnerstva, pravi Ivan Kramer. Sindikat bo ustanovljen najkasneje v začetku maja letos.

DE: Kakšni so cilji ustanovitve sindikata upokojencev?

Sindikat upokojencev, povezan v ZSSS, bo skupaj z drugimi sindikati sodeloval pri oblikovanju skupnih stališč in zahtev glede zagotavljanja socialne varnosti, pokojninskega in invalidskega ter zdravstvenega zavarovanja, stanovanjske problematike, davčne zakonodaje. Sindikat bo prek ZSSS zastopan v skupščini Zavoda za pokojninsko in invalidsko zavarovanje ter skupščini Zavoda za zdravstveno zavarovanje Slovenije in tako vplival na odločitve teh institucij in njihovih izvršnih organov. Sindikat, povezan v ZSSS bo članstvu nudil tudi brezplačno pravno pomoč pri uveljavljanju njihovih pravic iz pokojninskega, invalidskega in zdravstvenega zavarovanja ter iz stanovanjskih razmerij.

DE: Kako bo sindikat upokojencev sodeloval z društvi upokojencev?

Z ustanovitvijo sindikata se bo doseganje uspešno sodelovanje nekaterih sindikalnih organizacij in društev upokojencev ter njihovih zvez razširilo in vsebinsko poglobilo.

Vloga društev in sindikata se bistveno razlikuje. Tudi člani številnih poklicnih društev v svetu in pri nas se hkrati včlanjujejo v sindikate.

Sindikat bo z društvi sodeloval predvsem pri skrbi za izboljšanje razmer v bivalnih okoljih. Sodelovali bodo tudi z upravami domov za upokojence zaradi čimboljše nege in varstva oskrbovancev.

DE: Ali menite, da bo sindikat lahko uspešneje zastopal pravice upokojencev iz minulega dela kot stranke upokojencev, katerih predstavniki so v državnem zboru?

Naš sindikat bo nestrankarska interesna oblika sindikalnega organiziranja upokojencev, združena v ZSSS. Sindikat ima možnost različnih

oblik in metod sindikalnega pritiska, ki so lahko še učinkovitejše od možnosti dveh poslancev državnega zbora. Sindikat bo evidencialno in analiziral problem upokojencev in jih prezentiral na ustreznih mestih.

Sindikat bo zainteresiran tudi za sodelovanje s poslanci državnega zbora pri varovanju in izboljševanju socialnega gmotnega položaja upokojencev. Tiste, ki bodo pripravljene sodelovati, bo sindikat sproti seznanjal z našimi stališči, predlogi in zahtevami.

DE: Kakšna bo vsebina dela sindikata upokojencev in kakšne bodo pravice in ugodnosti članov?

Organi sindikata upokojencev na republiški ravni in območnih ravneh bodo imeli vrsto nalog, zlasti bodo sodelovali pri upravljanju Zavoda za pokojninsko in Zavoda za zdravstveno zavarovanje. Sindikat se bo bojeval za takšno raven pokojnin, da bodo zagotavljale materialno in socialno varnost. Prizadevali si bomo tudi za redno in pravočasno izplačevanje ter usklajevanje pokojnin. V postopkih sprejemanja oz. spreminjanja sistemske zakonodaje, ki vpliva na socialni in gmotni položaj upokojencev, bo sindikat dal pobude in zahteve prek predstavnikov ZSSS v državnem svetu.

Ena od pomembnih nalog tega sindikata je razvijanje solidarnosti med upokojenci, predvsem do tistih, ki so zaradi starosti ali boleznih potrebni pomoči, pa tudi do invalidov in nezaposlenih delavcev.

Sindikat bo skrbel tudi za usposabljanje sindikalnih zapornikov. Aktivni bodo tudi na področju kulture, oddiha in rekreacije. Sodelovali bodo tudi s sindikati upokojencev v evropskih državah.

Z včlanitvijo v sindikat bodo upokojenci pridobili

pravico do brezplačne pravne pomoči in sindikalnega usposabljanja, pravico do materialne pomoči v primeru socialne ogroženosti ali nesreče, ki prizadene upokojenca ali njegovo družino.

Člani bodo gotovo zadovoljni tudi z ugodnimi kreditnimi pogoji Delavske hranilnice. Članom bo zagotovljeno

Ivan Kramer

tudi letovanje v objektih sindikalnega turizma.

DE: Kako bo sindikat upokojencev financiral vse te naloge?

Tudi za sindikat upokojencev bo veljalo načelo samofinanciranja. Članarina naj bi znašala 0,5 odstotka in naj bi se odvajala neposredno od pokojnine člana. Upokojenci, ki so bili že doslej včlanjeni v ZSSS, so plačevali le simbolični znesek 240 tolarjev. Če ustanovljamo samostojni sindikat upokojencev, moramo določiti tudi članarino, ki bo omogočila njegovo delovanje. Sistem financiranja pa bo določen na ustanovni skupščini sindikata upokojencev.

DE: Kakšen je položaj upokojencev, ki prejema najnižje pokojnine?

Decembra lani je 9,65 odstotka upokojencev prejelo

manj kot 14 tisoč tolarjev, manj kot 20.500 tolarjev pa je prejelo 34,9 odstotka vseh upokojencev. Tisti, ki so pripravljali, in tisti, ki so sprejemali zakon, ki je kruto posegel v eksistenčne možnosti ogromnega števila upokojencev, ne vedo, koliko upokojencev prejema pokojnine, ki ne zagotavljajo dostojnega življenja. Število upokojencev, ki morajo z nizkimi pokojninami preživljati celo dva družinska člana, ni zanemarljivo.

DE: Na izredni konferenci ZSSS ste govorili tudi o kapitalističnih skladih. Kaj ste mislili?

V zadnjih letih se je razmerje med upokojenci in zaposlenimi bistveno spremenilo. Velik porast števila upokojencev in zmanjševanje zaposlenih pomeni povečanje obremenitev za gospodarstvo. Nobeno znižanje plač in pokojnin ne bo rešilo nakopičenih gospodarskih problemov. Zato bosta morala vlada in državni zbor iskati druge rešitve za pospešen razvoj gospodarstva. Rešitev bo treba iskati v racionalizaciji in boljši organizaciji na vseh področjih proračunske porabe in skušati ohraniti dosedanje ravne pokojninskega zavarovanja.

Rezerve pa bo potrebno podobno kot v številnih evropskih deželah iskati tudi v kapitalističnih skladih. Ti skladi lahko omogočijo veliko razbremenitev zaposlenih in obubožanega gospodarstva.

Krivično je, da le manjšina uživa človeka vredno življenje, več kot 70 odstotkov Slovencev pa se s svojimi plačami in pokojninami komaj prebija. Upokojenci smo v letih našega aktivnega dela pošteno delali, odvajali vse dajatve za pokojninsko-invalidsko in zdravstveno zavarovanje. Mnogi smo doživljali najkruče čase po drugi svetovni vojni, saj so z našimi žulji zrasle ceste, železnice, tovarne.

DE: Upokojenci so nedavno protestirali proti zamrznitvi pokojnin. Kako naj bi se reševale te zahteve?

Tudi stranke, ki so v predvolilnih programih obljubljale posebno skrb za starejšo populacijo – upokojence, so mirno izglasovale zakon. Akcija ZDUS je posledica tega stanja, ki večino upokojencev spravlja v bedo in obup, obenem pa potrjuje potrebo po ustanovitvi sindikata upokojencev. Sindikat v tej državi namreč postaja socialni partner oblasti. Te vloge pa društva nimajo.

Slovenija, ki je v ustavi opredeljena kot socialna država, bo morala nujno institucionirati sistem socialnega partnerstva. Gre za sistem odnosov med vlado, delodajalci in sindikati. Upokojenci lahko dobijo svojo vlogo v socialnem partnerstvu le, če so sindikalno organizirani. Tudi to je ena bistvenih razlik med sindikalno organiziranimi upokojenci in društveno dejavnostjo upokojencev.

Zahteve iz protestne izjave upokojencev so takšne narave, da naravnost kličejo po ustanovitvi sindikata upokojencev.

Sindikalna kronika

Jože Vonta trdi, da ni grozil

Na naš zapis »Če ne boste pridno delali, boste šli v stečaj« se je pisno in po telefonu odzval Jože Vonta, generalni direktor Tekstila iz Ljubljane. Napisal je, da je njegova grožnja z odklopom pare in zahteva za enomesečni premor groba laž in žalitev njegove osebe. O tej zadevi ni govoril nikjer in z nikomer. Od podpisane pa generalni direktor Tekstila zahteva navedbo vira informacije oz. objavo opravičila za laž in žalitev.

V kopiji faksa, ki je Tekstil poslal stavkovnemu odboru Predilnice Medvode 22. marca 1993, piše, citiram: »Tekstilna Medvode grozi s prekinitvijo dobave pare, če Tekstil oz. Predilnica Medvode danes do 12. ure ne poravna starih obveznosti 1.300.000 tolarjev. Ker Predilnica ni sposobna poravnati obveznosti, je to pripravljen Tekstil Ljubljana, vendar le pod pogojem, da zagotovite nemoten potek dela vsaj mesec dni. V kolikor do 11. ure ne prejmemo vaše izjave, DA NE BOSTE STAVKALI VSAJ MESEC DNI, obveznosti ne bomo poravnali oz. zavarovali, kar pomeni, da bo ob 12. uri prekinjena dobava pare.« Faks se zaključuje s pozdravom in upanjem, da bo prevladal razum poslovnosti.

Podpisnik faksa je generalni direktor Tekstila Jože Vonta, podpis pa je nečitljiv. Verjamemo, da ga je namesto direktorja podpisal kdo, ki je za to pooblaščen. Podpisani lahko torej zahtevi Jožeta Vonta ustreže le z objavo faksa, katerega vsebina se sklada s tem, kar smo v DE objavili prejšnji teden. Vsebinsko s pripisal Vonti v prebrisanju, da tisti, ki podpisujejo zanj, le izvršujejo njegovo voljo. Če je v tem primeru niso, se mu opravičujem, vendar le, če lahko dokaže da za grožnjo iz citiranega faksa ni vedel.

Bralcem pa smo dolžni tudi informacijo o obisku Jožeta Vonta in predsednika upravnega odbora in direktorja predilnice Medvode pri Dušanu Semoliču. K njemu so se najavili, da bi se pritožili zoper predsednika sindikata v Predilnici Zorico Bartol in zoper naše pisanje. Predsednik svobodnih sindikatov jih je poučil, da sindikalne zaupnike postavljajo delavci podjetij in da jih edino ti lahko zamenjujejo. Tako je Vonta pravzaprav izvedel tisto, kar bi lahko vedel že sam, saj svobodni sindikati zaupnikov v podjetjih ne postavljajo z vrha navzdol.

Delavci Predilnice Medvode in njihov stavkovni odbor pa so v petek, 26. marca prekinili stavko in podpisali poseben dogovor s svojim vodstvom. Sporazumeli so se, da bodo potni stroški za januar in februar izplačani 29. marca. Plače za marec bodo povečane na 70 odstotkov izhodišč iz podjetniške KP, podpisane 30. marca. Plače za april in maj bodo znašale 80 odstotkov izhodišč iz te KP.

Delavci in sindikat Predilnice so s tem dogovorom podpisali tudi dvomesečni moratorij za stavko. Če dogovor razumemo prav, pa zaobljuba delavcev velja le, če vodstvo Predilnice izpolnjuje svoje obveznosti.

Nova stavka v Livarni Štore

Ker so plače za marec znova kasnile, so štorski livarji v petek, 25. marca ob 22. uri obnovili prejšnji mesec prekinjeno stavko. Kot nam je sporočil Milan Krevh, so delavci na ta način protestirali tudi zaradi nespoštovanja sprejetih dogovorov o sanaciji Livarne, ki naj bi veljali do polletja.

Stavkajoči so 30. aprila dobili zaostalo plačo in stavko zato prekinili. Skupaj s štorskimi livarji upamo, da bodo plače prihodnji mesec dobili brez stavke. Mogoče jim bo pomagal tudi generalni direktor dr. Anton Ocvirk, ki je te dni iskal denar za železarne tudi v New Yorku.

Sindikati ne nasprotujejo popravljenemu zakonu

Zaradi sprememb zakona o plačah je Gregor Miklič ta teden znova sklical predstavnike sindikalnih zvez in sindikatov. Dogovorili so se, da člani državnega sveta ne bodo zahtevali ponovnega glasovanja o spremembah zakona o plačah. Razlog za takšno odločitev je bistveno izboljšana vsebina tega zakona. Njegova veljavnost je skrajšana na dva meseca. Za podjetja s podpopprečnimi plačami izplačila niso omejena. Miklič misli, da zakon postavlja vlado v aktivno vlogo pri sklepanju socialnega sporazuma in novih kolektivnih pogodb.

Še ena sindikalna konfederacija

Predsednik samostojnega sindikata Zavoda za pokojninsko in invalidsko zavarovanje Mitja Rižnar in predsednica sindikata Zavoda za zaposlovanje Zdenka Logar-Belina, sta prejšnji teden podpisala akt o ustanovitvi konfederacije delavcev Zavodov Slovenije. Nova konfederacija bo zastopala delavce in štivila pravice članov sindikatov obeh zavodov. Konfederacija je odprta za sindikate preostalih zavodov na območju države. Če prav razumemo, so prvi na vrsti delavci Zavoda za zdravstveno zavarovanje, Zavoda za statistiko in še nekaterih drugih zavodov.

Lipa ima direktorja

Po treh tednih je DS Lipe končno izvolil Nedeljka Gregoriča za vršilca dolžnosti direktorja. Imenovanega je kandidirala banka iz Nove Gorice. Brane Mišič, ki je vseskozi sodeloval s stavkovnim odborom, nam je dejal, da je zdaj čas, da se vsi zaposleni v Lipi obrnejo k delu in tako ohranijo celovitost svojega dobrega podjetja.

Franček Kavčič

NOVO – PRED IZIDOM – NOVO – PRED

Zakon o lastninskem preoblikovanju podjetij in sindikati

Avtor obrazložitve je Gregor Miklič.

Cena 870 SIT.

Naročila pošljite na naslov: ČZP ENOTNOST, Ljubljana, Dalmatinova 4, telefoni: 321-255, 110-033, 313-942 in 311-956. Telefaks 061-311-956.

IZIDOM – NOVO – PRED IZIDOM – NOVO

Pri ČZP Enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4, nepreklicno naročamo ... izvod(ov) brošure ZAKON O LASTNINSKEM PREOBLIKOVANJU PODJETIJ IN SINDIKATI.

Naročeno nam pošljite na naslov:

Ulica, poštna št., kraj:

Ime in priimek podpisnika:

1. Račun bomo plačali v zakonitem roku.
2. Kot ind. naročnik bom poravnal po povzetju.

Naročeno, dne:

Zig

Podpis naročnika

Pripravila: V. R.

JE STEČAJ EDINI IZHOD ZA DELAVCE RIKA?

Ribniški Riko, ki je bil pred štirimi leti najboljša jugoslovansko podjetje v svoji dejavnosti, je danes prav na njenem repu. Brez dela je 90 odstotkov delavcev, plače in nadomestila so zato odvisne od dobre volje ministrstva za delo. Kljub krizi Riko delavcev še ni odpustil, zapustili pa so ga skoraj vsi strokovnjaki. Krovno podjetje in družbe v njegovi sestavi od avgusta lani neuspešno upravlja generalni direktor Miro Jančigaj. Prav on je verjetno najbolj odgovoren za podaljševanje agonije kolektiva, saj delavcem venomer obljublja tako delo kot plačo in nadomestilo. Od vsega tega delavci seveda ne morejo živeti, zato je SKEI Rika prejšnji teden organiziral protestni zbor. Na njem se je zbralo več sto delavcev, vendar ni dal rezultata in se bo ta teden nadaljeval.

V Riku je danes 1124 delavcev. Po pripovedovanju udeležencev protestnega zbora pa dejansko dela le še 30 vzdrževalcev in 50 ljudi iz pisarn. Vsi drugi so na čakalju, nekateri pa brez dela postopajo kar na svojih delovnih mestih. Čakaajoči na delo še niso dobili nadomestil za december, januar in februar. Jožica Puhar je podjetju v dveh obrokah nakazala 114 milijonov tolarjev iz naslova pravic trjano presežnih delavcev. Izplačilo dodatnih 57 milijonov tolarjev za druga nadomestila pa ministrstvo pogojuje s poročilom o namenski porabi že izplačanega denarja. Riko očitno ne more dokazati, da je ves ta denar prišel v roke presežnih delavcev, zato mu ministrstvo še ni nakazalo novega denarja.

Jančigaj je ostal sam

V Riku se zdaj soočata dva partnerja. Poslovodstvo holdinga in številne družbe zastopa Miro Jančigaj. Zbor delavcev je dokazal, da so ga zapustili in osamili tudi direktorji nekaterih družb, ki jih je podpiral kljub odklonilnemu odnosu delavcev. Delavce zastopa SKEI podjetja, ki mu predseduje Boris Fink. Čakaajoči delavci imajo poseben odbor pod vodstvom Srečka Verbinca. Delavcem Rika vsakodnevno pomaga tudi sekretar območnega sveta svobodnih sindikatov iz Ribnice Dušan Bajde. Delavci imajo tudi posebno pogajalsko skupino, ki skuša pritiskati na nemočnega direktorja in ki prek republiškega odbora SKEI išče novo pomoč na ministrstvu za delo.

Glavni razlog za protestni zbor delavcev so bile zahteve za izplačilo nadomestil in tudi za februarske plače. Delavci so zahtevali tudi program trajno presežnih delavcev in vizijo nadaljnega poslovanja Rika in njegovih družb. Miro Jančigaj ni mogel določno odgovoriti niti na prvo zahtevo, zato so se zborovalci odločili za ponovni zbor, ki naj bi bil 31. marca.

Po Jančigajevih besedah je trenutna vrednost Rika ocenjena na 24 milijonov DEM. Zaradi izgube se je letos zmanjšala za 6 milijonov DEM. Rikovi upniki imajo hipoteke na njegovo premoženje v skupnem znesku 5,5 milijona DEM. Dejanska prometna vrednost Rika je neznanica, saj jo omenjene hipoteke zanesljivo zmanjšujejo. Če bosta Ljubljanska banka in Merkur vnovčila svoje papirje, bo Riko ostal brez najlepših in največ vrednih objektov.

Pravice delavcev se lahko spremenijo v hipoteke

Pravice čakajočih in presežnih delavcev so po Jančigajevem mnenju vnovčljive le z novo hipoteko na Rikovo premoženje. Dušan Bajde misli, da je Riko le fiktivno razdeljen na družbe, ker delitvena bilanca še ni narejena. Jančigaj pa trdi, da je na družbe razdeljena le aktiva tega podjetja, vsa pasiva pa je ostala na holdingu, da bi družbe lahko delale brez obremenitev. Če so Jančigajeve trditve točne, bi se z delavci o plačah, nadomestilih

in tudi o odpravninah morali pogovarjati direktorji družb in ne on, saj vse to, kar zdaj dela, ni v pristojnosti holdinga.

Delavci so med zborom direktorju povedali marsikaj, v moji beležnici so med drugim tile očitki: »Odkar ste vi prišli, ni Riko dobil nobenega posla. Namesto dela ste sprejemali le hipoteke in prodajali naše premoženje. Vaš optimizem je neutemeljen, saj smo danes na slabšem kot takrat, ko ste prihajali. Ne zavajajte nas s poslovno filozofijo, saj nimamo denarja niti za mleko in kruh. Najel vas je Škrabec (bivši direktor), in ker je vse njegovo, mu vi pomagate privatizirati tovarno. Nekdo bo to tovarno vrgel v zrak, da se je ne bi polastil bivši direktor Stanislav Škrabec. Na plačilni listi Rika je še 10 delavcev, ki živijo v Beogradu. Zahtevamo, da jim še danes daste knjižice.« Tako so govorili delavci, najglasnejši med njimi je bil Ciril Prelesnik.

Jančigaj, ki so mu na začetku delavci namenili 20 metrov oddaljen mikrofon, je skušal na vprašanja in očitke odgovarjati. Dejal je, da je vedno govoril odkrito in da je z vsemi svojimi obljubami mislil resno. Pri svojem delu pa ima strahotne težave in družbe ne delajo tako, kot je bilo zamišljeno. Jančigaj je prepričan, da je Riko sposoben za nove posle in da jih je v podjetje mogoče pripeljati. Večkrat pa je zanikal povezavo s Stanislavom Škrabcem in drugimi, z njim povezanimi osebnostmi. Glede zaposlenih v Beogradu pa je Jančigaj dejal, da se mora o njih najprej pogovoriti z Đorđevićem.

Riko praktično stoji

Janez Henigman, predsednik IS občine Ribnica, ki je bil z Jančigajem na ministrstvu za delo, je povedal nič kaj veselo novico, da ministrstvo tokrat zadnjič daje denar. Dodal je, da bodo nekateri delavci morali na zavod. Vodstvo da naj pove, za koliko ljudi je dela, stečaj Rika je neizbežen. Delavci so seveda tako glasno zavpili, da stečaj ni cilj njihove aktivnosti. Obveščeni pa so, da se je njihov pogajalski odbor z Jančigajem in drugimi že večkrat pogajal o presežnih delavcih in programu njihovega reševanja. Po podatkih Lidije Jerkič, pravnice SKEI, so o tem programu govorili tudi na številnih sestankih

tako v Ljubljani kot v Ribnici. Rikova kriza se razrašča že drugo leto. Z izjemo poskusa reorganizacije bivšega družbenega podjetja v holding in delniške družbe ter neuspešnih kadrovskih zamenjav Riko danes nima prav nobenega rezultata. Tudi obseg dela se nenehno zmanjšuje in velika tovarna danes praktično stoji. Ob tem, ko moramo pritrđiti Henigmanovi napovedi o verjetnosti stečaja in prepolovitvi števila zaposlenih, pa moramo dodati, da je tako slab rezultat neposredna posledica ponesrečenega kadrovanja Mira Jančigaja. Sedanji generalni direktor Rika je pred desetletji moral oditi iz celjskega Ema, desetletje kasneje pa tudi iz Litostroja. Prav njemu so iz Rika ubežali še vsi tisti sposobni strokovnjaki, ki bi lahko podjetje z jugoslovanskega in ruskega preusmerili na nove trge.

Za sedanje stanje so na neki način soodgovorni tudi delavci Rika in njihov sindikat. Sedanji brezizhodni položaj kaže, da niso pravočasno razčistili položaja svojega podjetja in da so predolgo odlašali tudi s pravimi protestnimi akcijami zaradi kasnitve plač in nadomestil. Zdi se, da so probleme skušali zadržati v podjetju in Ribnici in upali, da se bodo razmere na kak način izboljšale. Po reakciji delavcev na zboru lahko sklepamo, da se je vanje naselil nekakšen prastrah pred stečajem in možnostjo odpušcanja. Prav zaradi tega Rikovci zdaj še niso upali pogledati resnici v oči.

Če že komentiramo, ne moremo mimo Stanislava Škrabca, dolgoletnega direktorja - očeta Rika, dobitnika številnih priznanj. Škrabec se je lansko leto upokojil in po njegovem odhodu se je Riko samo potapljal. Tudi če ga delavci po krivici dolžijo lastninskih namer, je treba reči, da ni ničesar naredil, da bi jih prepričal o krivičnih obdolžitvah. O bivšem direktorju marsikaj pove tudi oče delavcev Miru Jančigaju. Dejali so, da jim je začel groziti tako kot bivši direktor, in s tem se je po njihovem mnenju postavil na Škrabčevo stran. Prav za Škrabca pa je delal tudi največji Rikov »mafijaš« Đorđević. In brez njega ne more tudi Miro Jančigaj.

Franeč Kavčič
Slike: Sašo Bernardi

PRIROČNIKI ZA SINDIKALNE ZAUPNIKE, STROKOVNE SLUŽBE PODJETIJ IN POSAMEZNIKE

● več avtorjev:

KAKO UVELJAVITI SPLOŠNO KOLEKTIVNO POGODBO V PRAKSI

Navodila - Splošna kolektivna pogodba za gospodarstvo. Cena 700,00 SIT

● več avtorjev:

MOJE PRAVICE NA DELOVNEM MESTU

Delovno razmerje - Prenehanje potreb po delavcih - Posebno varstvo žensk, mater, delavcev z družinskimi obveznostmi, mladine, invalidov in starejših delavcev - varstvo pravic delavcev - Varstvo pri delu - Pravice iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja, za primer brezposelnosti, zdravstveno, socialno varstvo - Seznam služb pravne pomoči. Cena 350,00 SIT

● Mira Becele

STANOVANJSKA RAZMERJA PO NOVM

Priročnik za lastnike stanovanj in za tiste, ki bi to radi postali... Stanovanjski zakon s komentarjem in primeri praktične uporabe njegovih določil. Cena 520,00 SIT

● Bogdan Kavčič

DELAVCI IN UPRAVLJANJE

Participacija - vzroki, cilji, vsebina in moč, organizacijske oblike, prednosti in kritike, evropski modeli participacije in kaj prinaša novi »Zakon o sodelovanju delavcev pri upravljanju podjetij«. Cena 350,00 SIT

● Gregor Miklič

NOVA DELOVNA ZAKONODAJA

Prečiščeno besedilo Zakona o delovnih razmerjih in Zakona o zaposlovanju in zavarovanju za primer brezposelnosti s komentarjem. Cena 520,00 SIT

● Stane Uhan:

PLAČNI SISTEM V REPUBLIKI SLOVENIJI

Statistični podatki - Kritična raven - Evropske cene in balkanske plače - Izhodišni osebni dohodki - Kaj ve in misli vlada - Načrtovanje najnižje osnovne plače - Konkretni predlogi - Podcenjeno znanje - Najvišje plače. Cena 400,00 SIT

● Aleksej Cvetko

NOVA UREDITEV POKOJNINSKEGA IN INVALIDSKEGA ZAVAROVANJA

Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju - Zakaj so bile potrebne spremembe v pokojninski in invalidski zakonodaji - Spremembe pogojev za upokojevanje - Nova definicija invalidnosti in kaj to pomeni - Nov sistem odmere nadomestil plač invalidom II. in III. kategorije invalidnosti. Cena 500 SIT

● Emil Rojč

KARIERA KOT SPREMINJANJE

Priročnik za podjetništvo in razvoj kadrov. Cena 850,00 SIT

● Več avtorjev

SOCIALNA DRŽAVA

Zbornik razprav za VARNOST, SVOBODO, SOLIDARNOST IN PRAVIČNOST. Cena 600,00 SIT

● Aleksej Cvetko

ZDRAVSTVENO ZAVAROVANJE PO NOVM

Novi Zakon o zdravstvenem zavarovanju - Razlage vseh sprememb in vseh oblik prostovoljnega zavarovanja občanov. Cena 480,00 SIT

NAROČILNICA ZA KNJIGE - PRIROČNIKE

Pri Enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4, nepreklčno naročamo

..... izv. ● Kako uveljaviti izv. ● Plačni sistem
..... izv. ● Moje pravice na izv. ● Nova ureditev...
..... izv. ● Stanov. razmerja izv. ● Kariera kot
..... izv. ● Delavci in uprav. izv. ● Socialna država ...
..... izv. ● Nova del. zakon. izv. ● Zdrav. zav.

Od 1. 2. 1992 se za knjige zaračunava 5-odstotni prometni davek.

Naročeno mi pošljite na naš naslov:

Ulica, poštna št. in kraj:

Ime in priimek podpisnika:

1. Račun bomo plačali v zakonitem roku.
2. Kot ind. kupec bom plačal po povzetju.

Dne: Žig Podpis naročnika

Vse informacije o knjigah - priročnikih objavljamo v časopisu »DE«. Časopis DE in knjige lahko naročite pri ČZP Enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4, telefoni (061) 321-255, 110-033, 313-942, 311-956. Fax. (061) 317-298

KO PRAVNA DRŽAVA NE DELUJE

Mesec, ki je za nami, je svetovni mesec potrošniških pravic. V svetu so letos potrošniške organizacije vzele pod drobnogled obnašanje velikih multinacionalk in tudi mi smo jim posvetili prispevek, iz katerega je moč razbrati, da si veliki in močni veliko dovolijo in da so v pehanju za dobiček brezmejno brezobzirni in pohlepni.

Podobnih občutkov se nekako ne moremo znebiti tudi pri nas. Zdi se, da v Sloveniji prav zdaj poteka boj za preredelitev »družbene lastnine« in moči v družbi, da je v tej borbi dovoljeno vse ter da postaja poštenje izhod bedakov. Velika pričakovanja o pravni državi, o počasnem, a vendar sistematičnem ločevanju od balkanske dediščine vse bolj bledijo.

Se ustavni sodniki res ne zavedajo, kaj so storili mladi državi, ko so z nezorno lahkostjo odločanja razveljavili

sklep Banke Slovenije o preračunu dinarskih v tolarke obrestne mere? Ekonomske posledice razsodbe ustavnega sodišča so absurdne, saj varčevalcu, ki je vzel svoj denar za nakup družbenega stanovanja, po njihovi razsodbi pripada v oktobru le 1,8-odstotna mesečna revalorizacija, kreditojemalcu, ki že tako zelo težko odplačuje dolgoročno stanovanjsko posojilo SKB banki, pa se je dolg samo v tem mesecu povečal za več kot petino. Še večja škoda, kot je neenakost obravnavanja komitentov, pa je predsednik, s katerim je bilo nagrajeno nespoštovanje predpisov države Slovenije. Za takšno obnašanje je bila SKB banka »nagrajena«.

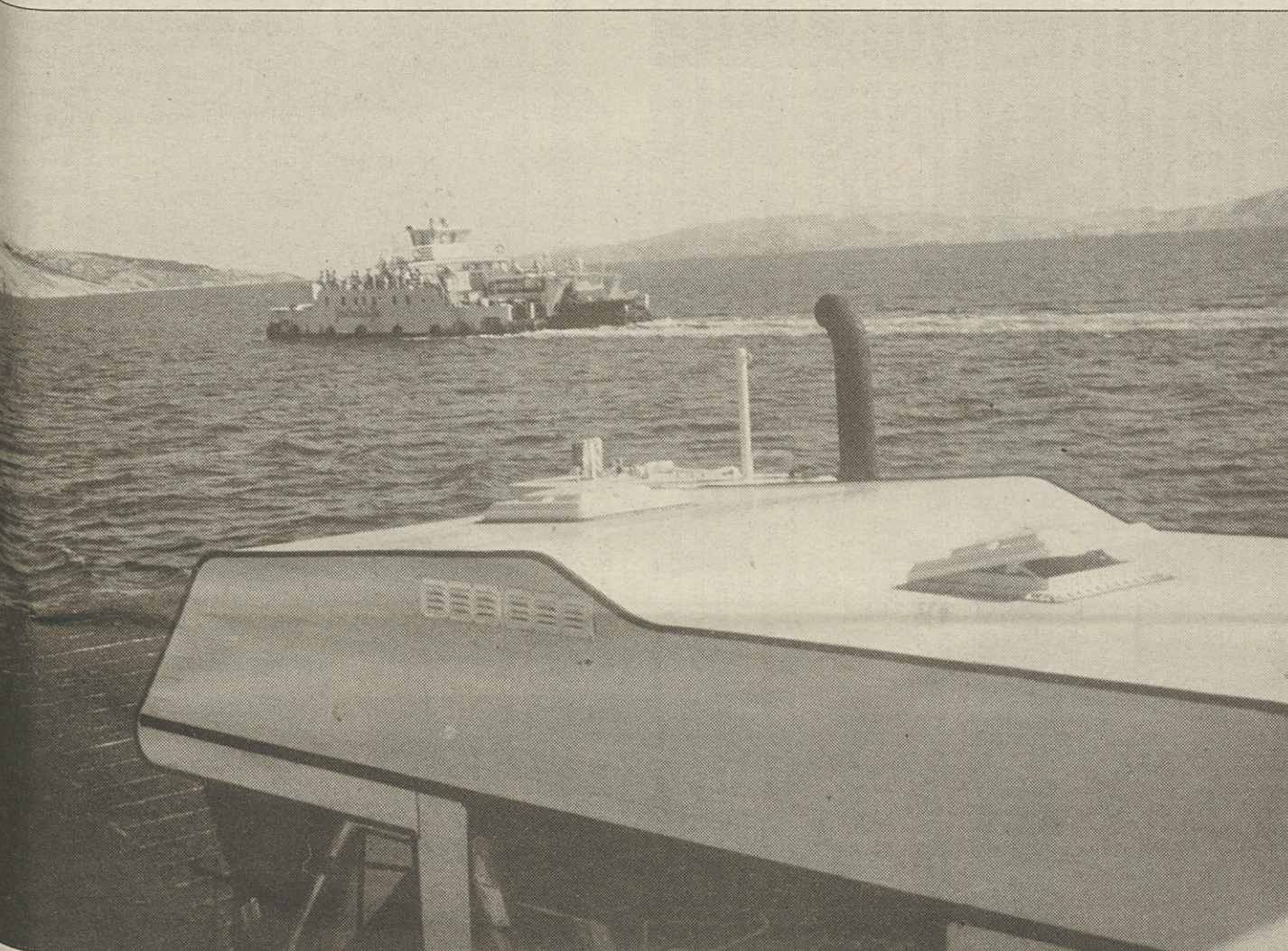
Kako si razlagati dejstvo, da mestni javni tožilec v današnjih časih enostavno ukine oddelek za gospodarski kriminal? Lahko res brez resnejših pretresov v sodstvu odide pet namestnikov

javnega tožilca, razprava o problemu pa je odložena v prihodnost?

In ne nazadnje, priča smo »dvoboju« med republiko in mestom Ljubljana, ki si je nezakonito zadržalo pravico povečati cene komunalnih storitev, čeprav je to v pristojnosti republike. Kaj pomaga posameznikom, če bo država javnim podjetjem odvzela »neupravičeno pridobljeno premoženjsko korist«, če pa se vse to odvija prav na plečih posameznikov?

Zato ponovno pozivamo Ljubljančane in prebivalce drugih slovenskih občin, v katerih so lokalni oblastniki sledili zgledu Ljubljane, naj za vodo, kanalizacijo, ogrevanje in odvoz smeti plačajo natanko toliko kot v februarju in niti tolarja več. To pravzaprav ni bojkot, je le ukrepanje posameznikov, ko pravna država ne deluje. Ob zamrznjenih plačah je to tudi edino logično.

Breda Kutin

Bomo Slovenci spet reševali turistično sezono v Hrvaškem primorju? Zdi se, da o tem ni dvoma in da se sosedje tega še kako dobro zavedajo. Baje bo za nas v Istri in Dalmaciji ceneje kot za turiste iz Zahodne Evrope. No, to bomo še videli. Že danes pa vemo, da bo na obalah sinjega Jadrana tudi letošnje poletje prostora pod soncem na pretek... Slika: Sašo Bernardi

BOMO SLOVENCİ HRVATOM SPET REŠEVALI TURIZEM?

Vse se vrti okoli turizma, če-tudi so učinki bolj ali manj protiturišni. Relativni mir na okupiranih območjih Hrvaške se je uradno prav zaradi turizma spremenil v ponovitev apokalipse, ko je hrvaška vojska 22. januarja letos krenila v osvobajanje zadrse okolice, da bi lahko postavili začasni in trajni most nad Novskim žrelom pri Maslenici.

najemnina za eno ladjo elek-trarno stane okoli 1,5 milijona dolarjev na mesec, tok pa je tudi petkrat dražji od sedanjih virov. Po oboroženi kninski vstaji 17. avgusta 1990 je to že tretja izgubljena turistična sezona za Dalmacijo in Hrvaško. Obeta si lahko kvečjemu večji obisk slovenskih gostov, hrvaških izseljencev in zdomcev ter nekaj pogumnih tujcev v Istri in na kvarnerskem otočju. Otok Pag pa bo tudi letos meja med tako vzpostavljanim turističnim in neturističnim območjem.

kom bi po operaciji Maslenica moralo biti popolnoma jasno, da jim bodo – tako kot lani – prav slovenski gostje reševali hrvaški turizem. »Prizadevamo si, da bi seveda privabili čimveč gostov iz Slovenije,« nam je na ljubljanskem sejmu Alpe-Jadran povedala Mirajana Žilič iz hrvaške turistične zveze. Škarje in platno glede turizma so tokrat zares v hrvaških rokah.

Slovenije,« nam je na ljubljanskem sejmu Alpe-Jadran povedala Mirajana Žilič iz hrvaške turistične zveze. Škarje in platno glede turizma so tokrat zares v hrvaških rokah.

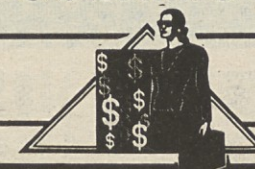
Samo za malo denarja je treba veliko delati.
Dušan Radović

Denar je šesti čut, brez katerega ne moremo uporabljati preostalih pet.
W. S. Maugham

Čim bolj si srečo postavljate za cilj, tem manj jo doživljate.
Viktor E. Frankl

Če za srečo hodiš, bo tekla. Če tečeš za njo, bo letela.
Matti Kurjensaari

Kako malo potrebuje človek za srečo. Treba ga je samo vreči na dno težav in potem nekoliko dvigniti – pa ima skoraj deveta nebesa.
Vitomil Zupan

POT DO BOGASTVA DELAVSKA HRANILNICA, d.o.o.

Ljubljana, Dalmatinova 4 nudi od 1. 3. 1993 naprej sindikatom, društvom, družbenim organizacijam, krajevnim skupnostim, dobrodelnim organizacijam, obrtnikom, majhnim pravnim osebam in privatnim osebam

Nove obrestne mere na revalorizirano osnovo
Revalorizacijska stopnja za marec 1993 znaša 1,6% mesečno, preračunano na letni nivo 21%.

REALNE MESEČNE IN LETNE OBRESTNE MERE ZA TOLARKE DEPOZITE SO:

	MESEČNE	LETNE
– vezava sredstev na odpoklic	1,12%–1,28%	14,01%–16,15%
– vezava sredstev nad 1 mesec	1,68%–2,01%	22,21%–27,05%
– vezava sredstev nad 2 meseca	2,01%–2,18%	27,05%–29,47%
– vezava sredstev nad 3 mesece	2,18%–2,26%	29,47%–30,68%
– vezava sredstev nad 6 mesecev	2,26%–2,42%	30,68%–33,10%
– vezava sredstev nad 12 mesecev	2,42%–2,57%	33,10%–35,52%

POSEBNA UGODNOST ZA PRIVATNE OSEBE:
Za vezavo sredstev

	MESEČNE	LETNE
– do 30 dni	1,6%	21,00%
– od 30 do 90 dni:		
– do 10.000,00 SIT	2,09%	28,26%
– od 10.001,00 SIT do 50.000,00 SIT	2,18%	29,47%
– nad 50.001,00 SIT	2,26%	30,68%

POHITITE TER VARNO NALOŽITE SVOJ PRIHRANEK ALI PA REŠITE SVOJO POTREBO PO KREDITIH.
NAŠE GESLO JE KAKOVOST SO LJUDJE!
NAŠ ŽIRO RAČUN JE 50101-625-7316

Dodatna pojasnila lahko dobite na sedežu Hranilnice, tel. 061 312-098, 316-881.

Borza sindikalnega turizma

BORZNO SPOROČILO ŠTEVILKA 13
Pišite nam ali telefonirajte na (061) 326-982 ali 322-975; naš telefaks je (061) 326-982; žiro račun 50101-601-92077 – Atris. Poslovni čas za stranke vsak delavnik od 9. do 15. ure.

- A. POČITNIŠKE ZMOGLJIVOSTI, KI VAM JIH NUDIMO**
Hrbi
- Počitniška hišica v Bohinju** – opremljena za 6 oseb, tri spalnice, kopalnica, WC, dnevni prostor, kuhinja, ograjen vrt, garaža. Cena 45DEM. Najmanj 3-dnevni termini. Občasno je možno najeti dve hišici. Posamezni termini v aprilu.
 - Apartment na Pokljuki** – za 4 osebe, v celoti opremljen – cena 37DEM na dan, mali apartma za dve osebi – cena 27DEM v tolarški protivrednosti. Termini v aprilu.
 - Garsonjera v Kranjski Gori** – v celoti opremljena za 4 osebe, termini v marcu. Cena 34DEM na dan.
 - Apartment na Kopah** – opremljeni za 4 osebe: bivalni del, kuhinja in TWC. Cena 32DEM.
 - Hišica na Veliki planini** – za 6 do 8 oseb, dve oz. tri sobe, dnevni prostor, kuhinja, sanitarije – koča ima elektriko. Cena 44DEM v tolarški protivrednosti. Termini do 23. aprila.
 - Apartment na Kanlinska vas** – za 4 osebe, v celoti opremljeni, termini po 5. aprilu. Cena 35DEM v tolarški protivrednosti.
 - Počitniški dom v Kranjski Gori – Jasna** – za 20 oseb, dve- in triposteljne sobe. Cena polpenzion 19DEM. Pokličite (064) 883-067.
 - Počitniški dom v Bohinjski Bistrici** – tri- ali štiriposteljne sobe, etažni TWC, neposredno ob smučišču Koba. Cene polnega penziona 31DEM, polpenziona 26DEM. Otroci do 12. leta imajo 30 odstotkov popusta. Posebna ponudba za šole v naravi – možno do 40 oseb.
 - Počitniški dom v Kranjski Gori – Čičare** – primeren za šolo v naravi, dve- in triposteljne sobe, etažni TWC. Cena penziona 24DEM, otroci 20DEM v tolarški protivrednosti. Termini v aprilu.

Zdravilišča

- Hišica v Termah Čatež** – opremljena za 5 oseb: spalnica, dnevni prostor s kuhinjsko nišo, kopalnica. Cena 45DEM, vključuje kopalniške karte. Termini v drugi polovici aprila.

Morje

- Trisobno stanovanje v Novigradu.** Cena 30DEM na dan.

B. KUPIMO

- Počitniško priklocco Adria-500**, staro 5–7 let.
- Garsonjero ali enosobno stanovanje** v Bohinju ali Kranjski Gori.
- Manjši počitniški dom**, opremljen za penzijsko storitev za 35 do 50 oseb v Bohinju ali Kranjski Gori oziroma njuni okolici.

C. PRODAMO

- Dvosobni apartma** v Maredi pri Novigradu – 36,6m², zgrajen 1988.
- Dvosobno stanovanje** v Bohinjski Bistrici ca. 60m², centralno ogrevanje, stanovanje je v bloku.
- Ugodno prodamo nove prikloce** tip Adria B 13–500 in tip Adria B 13–500 z vgrajenim kemičnim WC. Cena 9000 do 10.000DEM.

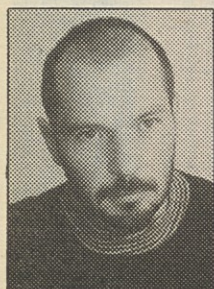
D. SEJEMSKA PONUDBA

- Sejem LIBRO v Bologni** – od 15. do 18. aprila, sejem otroške knjige. Cena tridnevnega paketa 195DEM v tolarški protivrednosti.

E. PRVOMAJSKA PONUDBA Poreč
zelo ugodno • zelo ugodno • zelo ugodno • zelo ugodno

- Polpenzion v hotelu Tamaris** – dvoposteljne sobe, 29DEM v tolarški protivrednosti. Možni tri-, pet- ali sedemdnevni paketi, za skupine nad 30 oseb organiziramo prevoz.
 - Apartment Lanterna** – kuhinja opremljena za tri, štiri ali pet oseb. Cena najema apartmaja 18, 23. oz. 28DEM v tolarški protivrednosti. Turistična taksa je 1,2DEM za osebo, plača se tudi enkratna bivalna taksa 1DEM na osebo.
Rezervacije sprejema do 20. aprila ATRIS.
- F. VZAMEMO V NAJEM**
- Počitniški dom** z urejeno kuhinjo za približno 45 oseb v Slovenskem primorju iščemo. Ponudbe zbira Atris.
 - V Kranjski Gori ali Bohinju** najamemo opremljeno garsonjero za dva poletna meseca.
Informacija gostom Atris
PLAČILNI POGOJI: ob potrditvi rezervacije zahtevamo takojšnje plačilo celotnega zneska.
Metod Zalar
direktor borze

Povpraševanje in gospodarska rast

Piše: Franci Krizanic

Po zaustavitvi upadanja in počasni rasti produkcije v drugi polovici 1992 bo nadaljevanje gospodarske rasti na Slovenskem leta 1993 odvisno od uspešnosti naše ekonomske politike pri zagotovitvi zadostnega povpraševanja ter pri odpravi likvidnostne in dolžniške krize. V prvem četrtletju 1993 postaja vedno bolj jasno, da se zatika na vseh treh omenjenih področjih.

Pri premajhnem agregatnem (investicijskem, osebnem, državnem in izvoznem) povpraševanju, ki je že tako

ali tako glavni vir depresije zadnjih let v Sloveniji, se od septembra 1992 sem obeti znova poslabšujejo. Razmere se bodo tokrat, če ne bo ustreznih ekonomsko-političnih ukrepov, zaostrele zaradi upada izvoznega povpraševanja. Pri tem bo po eni strani na našo gospodarsko dejavnost negativno vplivalo krčenje produkcije in s tem potreb po uvozu pri naših najpomembnejših kupcih na Zahodu – v Italiji in Nemčiji, po drugi pa neaktivnost slovenske tečajne politike.

Ta sploh ni reagirala na upadanje vrednosti lire po septembru 1992. Do letošnjega marca se je konkurenčnost slovenskega gospodarstva na italijanskem trgu poslabšala že za petino, medtem ko je naši ekonomski politiki uspelo vzdrževati približno nesprenjeno (torej vsaj ne slabšo) konkurenčnost na trgu, kjer poslujejo z marko.

Pri neinflacijskem izvoznem spodbujanju gospodarske rasti (ta je tudi edina realno izvedljiva možnost slovenskega razvojnega preobrata) so neizogiben pogoj zadostni domači prihranki, s katerimi narodno gospodarstvo financira presežek v zunanjetrgovinski menjavi. Povečano povpraševanje po prihrankih za financiranje presežka v menjavi s tujino dvigne obrestne mere. Posledica visokih obrestnih mer je zmanjšanje investicijskega povpraševanja. Na tak način z neinflacijskim spodbujanjem ene vrste končnega povpraševanja (v našem primeru izvoza, enako pa bi veljalo tudi pri primanjkljaju državnega proračuna) država izrinja drugo obliko končnega povpraševanja (investicijskega). Takšen »crowding out« je smiseln, kadar je investicijsko povpraševanje majhno (na primer zaradi velikega gospodarskega pesimizma ali precejšnjih presežnih zmogljivosti) oziroma kadar je gospodarstvo dovolj odprto in tako močno vključeno v mednarodno menjavo, da je za njegovo rast izvozno povpraševanje pomembnejše od investicijskega, slednje pa (prav tako zaradi mednarodne delitve dela) v precejšnji meri vezano na uvoz. Oboje velja za Slovenijo ob koncu depresije, ki je zajela našo državo na začetku devetdesetih let.

Slovenska ekonomska politika skuša očitno ubrati nekoliko drugačno pot in namesto spodbujanja agregatne porabe z zunanjetrgovinsko (znižanje tečaja tolarja z nakupi deviz, zmanjšanjem carin ali odpravo obvezne prodaje deviz) oziroma fiskalno (povečanje javne porabe in/ali znižanje davčnih stopenj) politiko vpliva na gospodarsko dejavnost z neposrednim financiranjem proizvodnje (razni skladi) in odplačilom bančnih kontaminiranih obveznosti z denarjem davkoplačevalcev. V tem primeru gre ravno za obraten proces od opisanega »crowding outa«. Z visokimi davčnimi obveznostmi in majhno javno porabo (če vanjo ne štejemo omenjenih »intervencij« v gospodarstvo) fiskalna politika poglablja recesijo ter jo skuša na drugi strani odpravljati z znižanjem obrestnih mer in pospešitvijo investicij.

Do naše sedanje strategije slej ko prej ni pripeljala »vera v njeno uspešnost«, saj je jasno, da z investicijskim povpraševanjem v naši državi ne bomo uspeli povrniti trajne in stabilne gospodarske rasti, ki bi lahko omogočila povratek polne zaposlenosti in rasti življenjskega standarda. Vzrok takšne strategije je neuspešno odpravljanje likvidnostne in dolžniške krize. Prve zaradi nepravčasne deindeksacije (te se je država marca letos prav nesrečno lotila – plače je zamrznila »interventno«, kot bi imeli še vedno opravka z ekspanzivno monetarno politiko), druge pa zaradi nepripravljenosti države za sicer boleč, a neizogiben postopek spremembe dolgov prezadolženih podjetij v lastniške deleže njihovih upnikov. Če bi se kakšen od upnikov znašel v likvidnostnih težavah, bi lahko država del njegovih terjatev (z ustreznimi dokazili in bančnimi garancijami) tudi odkupila.

Tako bi odstranili pritisk dolgov na gospodarsko dejavnost (z blokiranimi računi podjetij, deinveširanjem ter redukcijo njihove dejavnosti in zaposlenosti v želji, da bi preživel vsaj del podjetja), preprečili verižni bankrot (z omenjenim sčitenjem likvidnosti upnikov) ter elegantno odstranili fiktivni kapital (borzna vrednost delnic upnikov bi pokazala, koliko so njihove terjatve dejansko vredne in kaj je nastalo zgolj »na papirju«).

OPTIMISTIČNA MAVRICA

Že leta imajo razprave o državnem proračunu, javni porabi in gospodarski politiki eno stalnico: krilatico o »letošnjem ključnem, usodnem« letu, v katerem se bo moralo odločiti o nadaljnji usodi malodane države. Lani je sicer takratni podpredsednik vlade Herman Rigelnik spomladni na začetku pogovorov (brezplodnih sicer) s sindikati o socialnem paktu vnesel rahlo spremembo, rekoč: »Kritičen mesec letos bo september. Če ga bomo prebrodili, se bo gospodarski položaj začel izboljševati.« Rigelnik zdaj poje standardni pripev, češ letošnje leto bo odločilno, in je vsaj pri tem v lepem sozvočju s premierom dr. Drnovškom.

Predsednik vlade je bil nedavno tega, tako v državnem zboru kot na pogovoru s slovenskimi gospodarstveniki o proračunu in gospodarski

politiki še nekoliko bolj natančen. Da bo letošnje leto težko, odločilno in da bomo morali zategniti pas in njegove ekonomske ukrepe tudi prenašati s polno mero potrpljenja. Vsi, tudi sindikati in zaposleni, sicer... Če bomo delali vsi vse tako, kot bo predlagala vlada, bo naslednje leto že mogoče pričakovati spodbudnejša gospodarska gibanja.

Ali je to nalivanje čistega vina o položaju v Sloveniji, ki so ga nekateri pametni ljudje po volitvah zahtevali od premiera, češ zdaj je skrajni čas, da se ljudem pove resnico, ne več predvolilnih obljub.

Deloma je. Po ocenah nekaterih temeljitih poznavalcev ekonomike o dolgoročnejših možnostih gospodarskega vzpona Slovenije pa se nam zdi, da je dr. Drnovšek namerano precenil debelino ko-

renčka na koncu njegove palice. V mislih imamo tisto njegovo »po novem letu bo boljše«, ki jo je s smrtno resnim obrazom in glasom izrekel na posvetu z direktorji v Cankarjevem domu pred nekaj dnevi.

Nekateri eminentni strokovnjaki ocenjujejo, da v prihodnjem letu še ne bo pogojev za gospodarsko rast, da bo stabilizacija gospodarstva in njegova priprava na rahel vzpon trajala, vstevši letošnje leto, vsaj dve leti. In pri tem hvalijo premiera, da se je odločil za politiko majhnih korakov, se pravi postopnega prilaganja gospodarstva novim razmeram in novim tržnim pogojem.

Če gre dobesedno verjeti premieru, dejal je, spet direktorjem, da je 2 do 3-odstotna mesečna inflacijska stopnja za naše gospodarstvo še znosna

in da vlada ne namerava za ceno nizke gospodarske rasti dosegati nizke inflacije, imamo v zadnjih dveh mesecih škodljivo nizko stopnjo inflacije. Izvozniki bi se s tem mnenjem gotovo strinjali...

Dr. Drnovšek je tudi dejal, da želi vlada uvesti strukturne spremembe v gospodarstvo, kajpak za čim nižjo ceno. Toda, je dodal, stroškov prilaganja ne bomo prenašali na ramena naslednjih generacij.

Skratka, premier je konec koncev nekakšen zmeren optimist, kar mora glede na svoj položaj tudi biti. Seveda je paleta optimistov zelo široka in sega vse do tistega državljanja, ki s plačo komajda zmore kupiti najnujnejše življenjske potrebščine. Samo da se na tem koncu optimizem drugače imenuje.

Boris Rugelj

POTRPLJENJE POČASI USIHA

V Donitu, delniški družbi, gre ves po starem. Se pravi, da sklad za razvoj lastnik družbe, uresničuje svojo vizijo razreševanja poslovnih težav v njej. Če je Donitov sindikat doslej še nekako verjel skladu in upal, da se bo z njim vendarle dalo dogovoriti o izpolnjevanju podjetniške kolektivne pogodbe in razreševanju presežnih delavcev, da o perspektivi posameznih podjetij v družbi in krovnega podjetja sploh ne govorimo, je zdaj ugotovil, da vse skladowe poti vodijo v stečaj krovnega podjetja.

Zaradi svoje nemoči do sklada se je Donitov sindikat obrnil tudi na panožni sindikat, naj bi le-to ali pa celo vodstvo Zveze svobodnih sindikatov posredovalo, da firma ne bi propadla »na način« sklada za razvoj. Obenem se je Donitov sindikat 23. marca letos odločil skladu za razvoj postaviti skrajni rok za ureditev spor-

nih vprašanj – do 29. marca. V nasprotnem primeru bo sindikat organiziral splošno stavko.

Dan po izteku »skrajnega roka« 29. marca smo poklicali predsednika svobodnega sindikata v Donitu Gorazda Balto in ga pobarali po novicah. Pa jih ni bilo, sklad na sindikalne zahteve ni reagiral.

»Zvedeli smo samo, da imamo novega direktorja družbe, nekega Jeneza Bulca iz Ljubljane,« je dejal Gorazd Belta. »Zaradi tega pa naših namenov ne bomo spreminjali. Stavka bo v sredo, 7. aprila, razen seveda, če bi medtem lastnik izpolnil naše zahteve.«

Kaj terja sindikat v Donitu? Spisek zahtev je dolg, poenostavljeno povedano pa jih je mogoče razvrstiti v tri skupine. Sindikat skrbi usoda 190 delavcev, ki so ostali izven vseh novih družb, nastalih v procesu reorganizacije Donita. Ti so »zaposleni« v krovnem podjetju družbe, toda

usoda le-tega je bolj ali manj jasna: podjetje naj bi menda šlo v stečaj. Sindikat zahteva program razreševanja presežnih delavcev in v okviru tega projekta samozaposlovanja in notranjega podjetništva in pa jasen podatek, kako bodo družbe zagotavljale sredstva za te namene.

Za delavce, ki so dobili zaposlitev v novo nastalih podjetjih Donita, sindikat terja spoštovanje kolektivne pogodbe podjetja in plačila prispevkov za zadolžnice, ki so jih delavci lani dobili na račun manj izplačanih plač (brez plačila prispevkov so zadolžnice niče). Sindikat hoče tudi imeti program lastninjenja podjetja in pa, da objekti družbenega standarda v nobenem primeru ne bi bili predmet lastninjenja oziroma prodaje tujemu kupcu.

Svoj čas je sindikat terjal tudi pogodbe o zaposlitvi za delavce, ki so jih premeščali v nove družbe. Zdaj so le-te podpisane. Vendar sindikat ni zadovoljen. V njih namreč niso zapisane pravice iz podjetniške kolektivne pogodbe, kar pa je za sindikat ena od temeljnih zahtev.

Torej: stavka v Donitu bo. Prepreči jo lahko, pa dosedanjih izkušnjah s skladom so-deč, samo čudež. O čudežih pa tako vemo, da se dogajajo na verskem področju.

B. R.

Boris Rugelj

KORŽETOV SKLAD POD DROBNOGLEDOM

Stavka v Donitu (če bo) bo kaj primerna kulisa za problemsko konferenco o delovanju Sklada za razvoj Republike Slovenije, ki jo za 8. april pripravljajo republiški odbori sindikatov gospodarskih dejavnosti pri ZSSS. Pobuda zanjo je prišla iz sindikata delavcev v kemiji; torej apeli sindikata v Donitu za pomoč z višje ravni niso bili zaman. Čeprav bi v Donitu in nemara še v kakšnem podjetju iz Koržetovega sklada bili za bolj »dinamično« (če sploh smemo tako reči za legalna sredstva pritiska, ki jih sindikat uporablja) akcijo, so se v šestih gospodarskih sindikatih odločili za problemsko konferenco. Ta pa verjetno ne bo edini in zadnji odmev na dejanja sklada za razvoj.

Tema problemske konference bodo »zahteve sindika-

tov SSS za izvajanje sanacije podjetij, zaščita industrije in ohranjanje delovnih mest«. Kot nam je povedal sekretar sindikata delavcev v kemični industriji Franjo Krsnik, so se sindikati odločili na konferenco povabiti same pomembne iz slovenskega gospodarstva in političnega življenja: predsednika državnega zbora in državnega sveta, ministra za gospodarske dejavnosti, ministrice za delo, predsednika gospodarske zbornice, predsednika odbora državnega zbora za gospodarstvo, predsednika odbora državnega zbora za zdravstvo, delo, družino in socialno politiko, družbenega pravobranilca samoupravljanja, predsednika sodišča združenega dela, predsednika splošnih združenj pri GZ in seveda direktorja sklada za razvoj.

Nemara, to pa je naše mne-

nje, bi sodil zraven tudi kak ekonomist, ki bi uglednemu zboru najprej razjasnil, ali je z narodnogospodarskega vidika razreševanje slabih podjetij na način, kot ga izvaja sklad za razvoj, v sedanjem trenutku koristen ali ne. Najbrž bi se potem laže dalo dogovoriti, ali je v politiki sklada treba kaj spremeniti in kako.

Ljubljana

SEMINAR:

Plače na podjetniški način!

Rogaška Slatina, od 20. do 21. 4. 1993

CILJ:

Predstaviti sodobno zasnovane sisteme plač, ki so bili po vzoru tujih firm uspešno uveljavljeni v nekaterih slovenskih podjetjih in družbah.

VSEBINA:

- Osnova:
 - organizacija poslovanja ter sistemizacija delovnih mest
 - plansko-obračunski sistem
- Izhodiščne in osnovne plače:
 - sodobne metode za določanje teh plač
 - napredovanje delavcev kot najbolj uporabljen motivacijski vzvod v razvitih ekonomijah
- Gibljivi del plače (za delavce, ki ne delajo po normi):
 - stimulacije, bonusi, premije
- Plače poslovnih delavcev in strokovnjakov
- Plače v podjetjih in krizi
- Sodna praksa v sporih o plačah delavcev

Poudarek bomo dali tistim temam, ki jih bodo udeleženci izbrali. Informacije: ITEO, Kranj, tel. 064 221-406.

Predavatelji: svetovalci ITEO in dr. Ivan Žužek

Mag. Janez Zeni

Knjiga z napotki

KAKO POSTATI PODJETNIK in KAKO USPEŠNO POSLOVATI

Sonja Gavez, Viljenka Godina in Marina Letonja

iz zbirke ABC PODJETNIŠTVA Cena 890,00

Naročila pošljite na naslov:

ČZP ENOTNOST, Ljubljana, Dalmatinova 4, Telefon 321-255, 110-033, Fax 311-956

Aluminij kot banka energije

20% svetovne populacije pridelava in porabi več kot 80% vse svetovne proizvodnje. 60% prebivalcev planeta Zemlje proizvode in porabi manj kot 6%. Če na svet in njegovo prihodnost pogledamo iz tega zornega kota, potem lahko ugotovimo, da bo v njej šlo predvsem za dva velika gibalna procesa: za želje po boljšem življenju in za skrbi nad globalnim preživetjem. Šlo bo za čedalje večjo zaskrbljenost nad posledicami človekovega izkoriščanja planeta in šlo bo za stalno naraščajoče želje po njegovi dodatni eksploataciji. Šlo bo torej za soočanje s tem, kako rešiti probleme naraščajočega zastrupljanja ozračja, kam odlagati strupene odpadke, do kolikšne mere izčrpati neobnovljive naravne vire in kako zmanjševati neučinkovito uporabo energije.

V tej zapleteni perspektivi prihodnosti je moč v naravnih lastnostih aluminija najti nekaj optimističnih odgovorov:

– kot material za embalažo ima aluminij vrsto izjemnih lastnosti, ki bodo v prihodnosti le še bolj pridobivale na pomenu;

– kot lahek material v proizvodnji avtomobilov in ostalih transportnih sredstev – v letalski industriji je že dolgo tega aluminij imperativ – bo s pomočjo zniževanja njihove skupne teže pripomogel k manjši porabi fosilnih goriv in tak način bo pripomogel tudi k zmanjševanju problema onesnaženega ozračja;

– kot material, ki ga je moč ob skromni porabi energije učinkovito reciklirati, bo aluminij v prihodnosti postal proizvod, ki se bo močno skladal z vse strožjimi ekološkimi standardi;

– kot material, ki ga je moč po recikliranju uporabiti v mnoge namene, bo tudi njegova ekonomika proizvodnje vse bolj ugodna

Strokovnjaki aluminij obravnavajo kot ekološko kovino nove dobe. Ob minimalni porabi energije ga je moč reciklirati v celoti. Praktično ga lahko uporabimo nešteto krat. In konec koncev, to je kovina, ki ne rjavi.

Kljub temu, da danes približno 60% svetovnih kapacitet za proizvodnjo aluminija posluje z izgubo, obseg njegove proizvodnje v razvitih deželah stagnira ali celo rahlo narašča. V letih od 1982 do 1989 se je tako proizvodnja aluminija povečala v Nemčiji, Grčiji, na Nizozemskem, v Španiji, v Veliki Britaniji in na Norveškem kar za dobro tretjino. Zaradi možnosti reciklaže in posrednega »skladiščenja« energije, je aluminij še vedno kovina prihodnosti. Reciklirati ga je mogoče v celoti, pri čemer je potrebno le 5% energije, ki je bila uporabljena pri proizvodnji aluminija iz boksita. Uporabimo ga praktično lahko nešteto krat, pri čemer ostanejo vse lastnosti materiala iste. Svetovne analize predvidevajo, da se bo njegova poraba v letu 1993 povečala za 4,2%.

Ker je aluminij lahka kovina, ki ne rjavi, doživlja svoj razcvet v transportni industriji. V letalstvu je nepogrešljiv, vse močnejše pa je prisoten tudi v avtomobilski industriji. AUDI se tako na primer odloča za aluminijasta podvozja svojih novih modelov, britanske železnice v celoti prihajajo na vagoni iz aluminija, japonski proizvajalci avtomobilov vanje vgrajujejo vse več delov, narejenih iz aluminija.

V osebnem avtomobilu je na primer vgrajenega v povprečju 50 kg aluminija in s tem prihranijo še dvakrat toliko teže. Ob tem velja dokaz, da za ostalih 100 kg manjše teže prihranimo 1 liter goriva na 100 prevoženih kilometrov.

Moderna prevozna sredstva, ki imajo vgrajenega veliko aluminija, že po dveh letih izkazujejo pozitivno bilanco vložene energije za izdelavo in predelavo vgrajenega aluminija.

Kreatorji narodnogospodarskih strategij v svetu so si enotni, da je upoštevanje dolgoročnosti in zanesljivosti oskrbe, aluminij iz domače proizvodnje najcenejši. Proizvajalci aluminija so se zaščitili pred nizkimi cenami tako, da so vezali ceno glinice in električne energije na ceno aluminija, oziroma da so se integrirali v vertikalne proizvodne in predelovalne povezave, v katerih ima borzna cena aluminija manjši vpliv. Londonski »Comodity Research Unit« ocenjuje, da ima 60% svetovnih proizvajalcev aluminija pogodbe za dobavo električne energije sklenjene tako, da so cene energije vezane na ceno aluminija, 34% pa jih ima podobno vezane pogodbe za dobavo glinice.

Veliki porabniki električne energije, kot so na primer elektrolize, so dobrodošli za vsak elektroenergetski sistem, zlasti pa za tistega, kjer pridobivajo večino energije iz termo- in iz nuklearnih elektrarn.

Elektrolize kot velik porabnik električne energije so nekakšen amortizer, ki znižuje specifične stroške proizvodnje. Osnovni pogoj za delovanje vsakega elektroenergetskega sistema je namreč trajna uravnoteženost med proizvodnjo in porabo. Poraba elektrike se namreč časovno, tako dolgoročno kot kratkoročno, močno spreminja, kar terja hitra prilagajanja njene proizvodnje. Tako prilagajanje je pri hidrocentralah hitrejše, pri termocentralah in nuklearnih pa počasnejše. Tu hitro zmanjševanje proizvodnje povzroči nekoristen izpust pare v ozračje, obratovanje z nizkimi obremenitvami pa ni niti tehnično možno niti ekonomsko upravičeno.

Elektrolize imajo časovno skoraj enakomeren odjem električne energije. V času, ko ostalega odjema ni, se ustavi večina hidrocentral, ki nato nabirajo vodo, proizvodnja v termo- in nuklearnih elektrarnah pa lahko nemoteno teče. Zaradi stalnega odjema je njihova obratovalna sposobnost daljša, redni remontirani redkejši, izdatki za popravila manjši in končni rezultat je bolj smotrna in cenejša proizvodnja električne energije. (graf)

To je eden od razlogov, zakaj imajo v svetu veliki porabniki v elektroenergetskih sistemih poseben položaj. Cena elektrike se zanje določa posebej. Drugi razlog pa je ta, da direktni odjemalci, kakršen je TALUM, dobivajo elektriko direktno iz 110 kV visokonapetostnega omrežja, kjer so montirani tudi številci. Transformacija na nižje nivoje poteka preko lastnih transformatorjev. Z njimi povezani stroški izgub, vzdrževanja in amortizacije transformatorjev in razvodnega omrežja zato ne bremenijo elektrogospodarstva kot pri ostalih porabnikih.

Po podatkih nemškega elektrogospodarstva v njihovi industriji kar 22% električne energije porabijo za elektrolize aluminija. Gre torej za velik odstotek, ki pa ne postavlja pod vprašaj obstoja elektroliz. Nemško elektrogospodarstvo namreč proizvaja cca 65% električne energije v termo- in v nuklearnih centralah, torej gre za podobno razmerje, kot ga imamo v Sloveniji.

Kidričevo je v svetovnem vrhu

V svetu trenutno obratuje 14 elektroliz najmodernejše Pechineyevе tehnologije, jakosti toka 180 kA. Najstarejša obratuje že 15 let. Med njimi je tudi elektroliza C iz Kidričevega, ki zelo uspešno obratuje že pet let. Če vzamemo za kriterij varčevanje z energijo, sodi po specifični porabi električne energije Kidričevo v sam svetovni vrh:

ELEKTROLIZA	DRŽAVA	SP. PORABA – kWh/t
Karmoev 4	Norveška	12.824
ABI 3	Kanada	12.957
Kidričevo C	Slovenija	13.127
Tomago 1	Avstralija	13.198
ABI 2	Kanada	13.335
St. Jean	Francija	13.406
Baie Comeau	Kanada	13.446
Lochaber	Velika Britanija	13.649
Orisa 2	Indija	13.922

Omeniti velja, da tudi v elektrolizi B, ki so jo v TALUMU sami modernizirali, dosegajo izjemno dobre rezultate, poraba energije znaša manj kot 14.000 kWh/t.

V TALUMU so leta 1992 zaradi pomanjkanja energije v Sloveniji optimizirali sistem vodenja elektroliz pri minimalnem toku. Tako so dosegli konstantnost odjema ne glede na to, ali gre za dnevno ali nočno delo, praznike itd. Tekoče obvladujejo porabo energije preko terminalske mreže in centralnega računalnika, kar omogoča operaterjem in vodilnemu osebju celoten nadzor. Takšna odjemna moč Elektrogospodarstvu Slovenije omogoča stabilno planiranje in reguliranje distribucije energije ter dopušča eventualne krajše redukcije v elektrolizi.

Moderniziran in ekološko osveščen proizvodni program

Ekološki laboratorij. Tovarna aluminija iz Kidričevega je že leta 1985, ob samem začetku modernizacije proizvodnje, ustanovila lasten ekološki laboratorij. V njem so zaposleni trije strokovnjaki, ki pri svojem delu uporabljajo najmodernejšo opremo, sodelujejo tudi z Zavodom za zdravstveno varstvo iz Maribora, Institutom Jožef Štefan in Geološkim zavodom iz Ljubljane.

Laboratorij deluje v več delovnih enotah. V enoti proizvodnja kontrolira emisije iz čistilne naprave elektrolize C (prah in plinasti flour), emisije iz tovarne anode (emisije katrana in trdih delcev fluora), meteorne in odpadne vode. V enoti glinica prav tako nadzoruje odpadne vode, poleg tega pa še deponije rdečega blata ter deponijo pepela. V enoti predelava pa nadzoruje odpadne vode in odplake.

Ozelenitev in pogozditev odlagališč rdečega blata. Rdečega blata v Kidričevem ne odlagajo več. Proizvodnja glinice, pri kateri nastaja rdeče

blato, je bila ustavljena v avgustu 1991. Odlagališče, ki je bilo narejeno z obodnimi nasipi na naravnem terenu nedaleč od tovarne, v Kidričevem sedaj ozelenjujejo in pogozdujejo. Pri tem uporabljajo izkušnje, ki so jih dobili iz tujine. Zaradi specifičnih razmer pri izvajanju del na odlagališču, ko rdeče blato zaradi svoje vlažnosti še vedno predstavlja živo materijo in so zato normalni strojni posegi nemogoči, so v Kidričevem izbrali poseben režim dela, pri katerem pa je potrebno veliko ročnega dela.

Predvideni terminski plan ozelenjevanja:

- ozelenitev ODLAGALIŠČA I – do polletja 1993
- ozelenitev ODLAGALIŠČA II – do polletja 1994
- ozelenitev dreves na ODLAGALIŠČU I – do pomladi 1994
- sajenje dreves na ODLAGALIŠČU II – do pomladi 1996

Novi TALUMOV ekološki proizvodi. Naprave, ki so nekaj proizvajale glinico, so sedaj namenjene proizvodnji ekološko čistih proizvodov, kot so zeoliti, ki se uporabljajo kot nadomestek okolju škodljivih fosfatov v detergentih, kalcijev silikat, vodno steklo in druge.

Podjetniški inkubator in certifikat ISO 9001

Podjetniški inkubator aktivno deluje znotraj TALUMA že dve leti. V tem času je pomagal ustanoviti 7 družb z omejeno odgovornostjo in 7 obrtnih obratovalnic. Na tak način je dobilo delo 30 Talumovih delavcev, dodatni programi pa so zagotovili delo še enajstim. Oktobra 1992 so z mariborskim zavodom za zaposlovanje sklenili pogodbo o izvajanju motivacijsko informativnih seminarjev in svetovalnih storitev za brezposelne, ki se želijo samozaposliti. Prav tako so skupaj z zavodom ponudili podjetjem v ptujski občini, ki so v lasti republiškega Sklada za razvoj, sodelovanje oziroma pomoč pri iskanju možnosti za nove zaposlitve presežnih delavcev v teh podjetjih.

V TALUMU predvidevajo, da bodo v začetku naslednjega leta pridobili mednarodni certifikat po standardu ISO 9001. Pomemben del tega projekta je vpeljava sodobnega vodenja in podjetniške kulture.

Presežni delavci

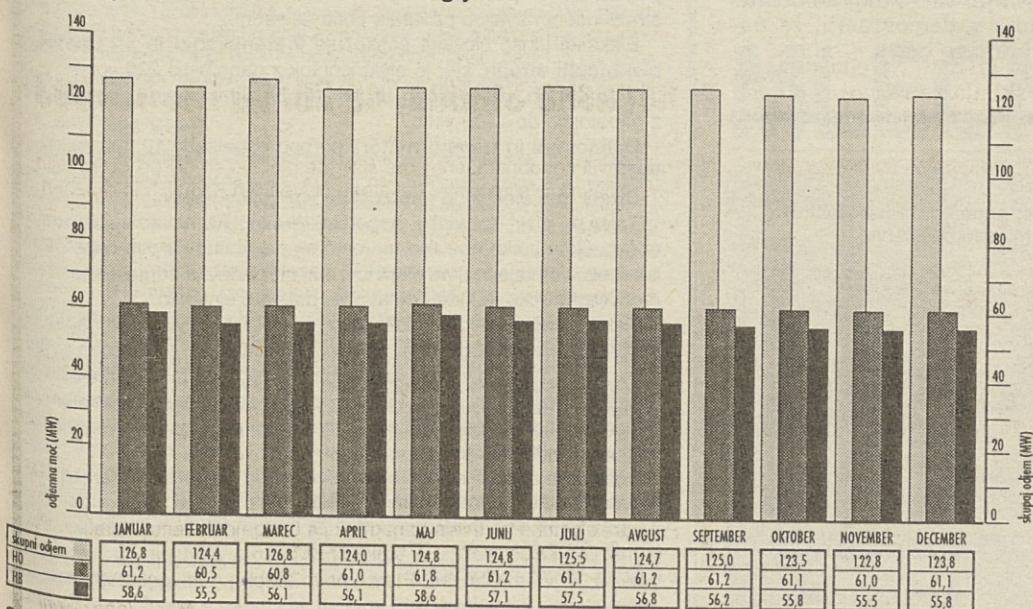
Zaradi tehnoloških, organizacijskih in ostalih sprememb v TGA, do katerih je začelo prihajati z realizacijo modernizacije proizvodnje primarnega aluminija v začetku leta 1986, so se začele spreminjati tudi potrebe po delovni sili – številu, kvalifikaciji, delovnih izkušnjah. Vse te spremembe so povzročile zmanjševanje potreb po številu delavcev, povečala se je potreba po razporejanju na druga delovna mesta, zmanjšala se je toleranca glede neizpolnjevanja zahtevane strokovne izobrazbe, prihajati je začelo do začasnih in trajnih presežkov.

Že v letu 1989 je bila izdelana projekcija gibanja delovne sile za obdobje 1989–93, ki je izhajala iz predvidenih strukturnih sprememb v podjetju:

1. **Preusposabljanje delavcev, ki so prerazporejeni na druga dela v podjetju** – na nova dela v druge obrate je bilo razporejenih 94 delavcev;
2. **Prerazporejanje v drugo delovno organizacijo** – v tem obdobju so se osamosvojili posamezni deli podjetja, ki tako lahko del svojih storitev prodajajo tudi na trgu, zaradi česar je bilo treba zaposlene še dodatno usposobiti za kvalitetno delo. Ustanovljenih je bilo 9 podjetij, ki delujejo samostojno. V njih je zaposlenih 432 Talumovih presežnih delavcev;
3. **Denarna pomoč ob prehodu v samostojno dejavnost** –
 - a) **nepovratna sredstva** v višini pripadajočega nadomestila OD za čas 6-mesečnega odpovednega roka in odpravnino v višini polovice OD za vsako leto dela v TGA je dobilo 237 delavcev, ki so se odločili za reševanje svoje eksistence s pomočjo samostojne dejavnosti – podjetja, obrti, kmetijstva in drugo;
 - b) **kredit pod ugodnimi pogoji** za tiste, ki bi želeli odpreti samostojno podjetje preko podjetniškega inkubatorja ALIN. Na tak način se je v teh podjetjih zaposlilo 30 presežnih Talumovih delavcev;
4. **Dokup zavarovalne dobe** – delavcem, ki imajo možnost upokojitve z dokupom manjkajoče dobe, Talum pomaga pri dokupu:
 - a) za čas opravljanja kmetijske dejavnosti in z
 - b) dokupom zavarovalne dobe. Takih delavcev je bilo 268;
5. **Nadomestilo OD za čas 6 mesečnega odpovednega roka od dokončnosti sklepa o prenehanju delovnega razmerja** – 140 delavcev, za katere ni bilo moč najti druge rešitve;
6. **Odpravnina po ZDR za vsako leto v TGA – 50% povprečnega OD delavca** – po prenehanju delovnega razmerja je bila odpravnina izplačana 140 delavcem;
7. **Razpis natečaja za sofinanciranje dejavnosti v podjetjih, ki so pripravljena trajno zaposliti Talumove presežne delavce** – na objavljen razpis je do konca leta 1991 dobilo delo 5 presežnih delavcev. Podjetja, ki so jih zaposlila, so zato prejela ugoden kredit od podjetniškega inkubatorja ALIN.

V TALUMU je bilo tako z ugotovitvenim sklepom določenih 1.412 presežnih delavcev. Z opisanimi aktivnimi oblikami reševanja njihovega položaja, s strokovnim pristopom ustreznih služb, s pravočasnim planiranjem, ob sodelovanju vodstva in sindikata ter prizadetih delavcev, ki so bili o problematiki presežkov od leta 1989 dalje redno informirani, je TALUMU tako praktično uspelo pomagati poiskati rešitev za 90% prizadetih presežnih delavcev.

Prikaz odjema moči električne energije

Struktura odjema TALUM za obdobje od januarja do decembra 92

1991

Število delavcev po ugotovljenem sklepu	Dobili zaposlitev	Upokojitev z dokupi	Samostojno reševanje zaposlenosti	Dejanski presežki	SKUPAJ
1135	311	181	195	49	769

1992

Število delavcev po ugotovljenem sklepu	Dobili zaposlitev	Upokojitev z dokupi	Samostojno reševanje zaposlenosti	Dejanski presežki	SKUPAJ
264	98	87	42	89	316

1993

Število delavcev po ugotovljenem sklepu	Dobili zaposlitev	Upokojitev z dokupi	Samostojno reševanje zaposlenosti	Dejanski presežki	SKUPAJ
13	117			2	119

KUPITI, NAJETI ALI GRADITI

Razmere na stanovanjskem trgu so zaenkrat kolikor toliko ugodne, saj cene stanovanj padajo. Vzrok za to so slabe gospodarske razmere, katerih posledica je majhna kupna moč prebivalstva in visoke obrestne mere.

Prebivalstvo je vedno bolj na robu preživetja. Mesečni dohodki večini zadoščajo le za najnujnejše, za tisto, kar je potrebno za preživetje. Zaradi tega se velika večina ljudi ukvarja z drugimi problemi in ne razmišlja o večjih investicijah. Nakup manjše nepremičnine, denimo stanovanja, pa v naših sedanjih razmerah terja skoraj življenjske prihranke. Izredno visoke obrestne mere pa vplivajo na investitorje tako, da svoj presežni kapital nalagajo raje na trgu denarja (tako, da dajejo kratkoročne kredite po velikih obrestnih merah) ali na trgu kapitala (nalagajo v dolžniške in lastniške vrednostne papirje), kjer sta donos pa tudi tvegane nje na vloženi kapital mnogo večja kot na trgu nepremičnin (stanovanj).

To sta glavna vzroka, da se manj investira v nepremičnine. Posledica tega je, da povpraševanje po nepremičninah upade, hkrati pa tudi graditelji ne dobivajo več naročil za novogradnje. Presežek ponudbe nad povpraševanjem izravnava trg tako, da prodajne cene nepremičnin drastično padajo.

Kljub temu pa še vedno ostaja potreba po nepremičninah. Ker jih ni nihče pripravljen kupiti (zaradi nizke do-

nosnosti vložene kapitala), jih je potrebno za normalno delo in življenje najeti. Presežno povpraševanje po najemih pa se na trgu izrazi z večjimi cenami najemnin.

Če povzamemo: slabše, kot so gospodarske razmere, nižja, kot je kupna moč prebivalstva, in višja, kot je splošna raven obrestnih mer, večji je razloček med cenami najemnin (ki so visoke) in prodajnimi cenami stanovanj (ki so nizke).

Razlika med cenami na lastniškem in cenami za najemniškem trgu stanovanj bo trajala toliko časa, dokler se razmere ne bodo obrnile v nasprotno smer. Kdaj se bo naše gospodarstvo (če se sploh bo) obrnilo v nasprotno smer, pa bomo še videli – ali pa nam bo to pravi čas povedala vlada.

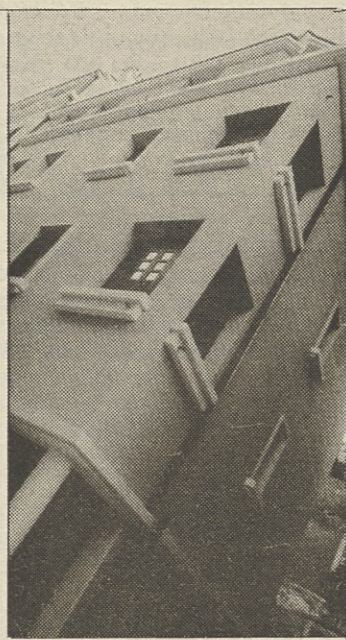
Verjetno niso redki, ki so pred leti kupovali stanovanja po okrog 2.000 mark za kvadratni meter.

In kakšne so prodajne cene zdaj? Med 1.000 in 1.800 mark, s tem da je po obsegu mnogo več tistih okrog spodnje meje kot pa zgornje, ki se je skoraj na presega več. V zadnjem času nekatera stanovanja prodajajo celo po okrog 900 mark za kvadratni meter. Cene novogradenj pa se zdaj gibljejo nekaj malega pod

2.000 mark za kvadratni meter, odvisno od kraja in kakovosti gradnje.

Na drugi strani pa najemnine rastejo: cene so se v zadnjih letih povečale za 20, 50 ali celo več odstotkov. Najemnina znaša že okrog polovice ali še več povprečne slovenske plače.

Kako se odločiti – ali stanovanje kupiti ali ga najeti, lahko torej odloči le vsakdo sam – v skladu s tem, koliko denarja ima. Pri takšni odločitvi pa mu je sklenila pomagati tudi država (davkarija), ki je predpisala olajšave tako za kupce kot za najemnike

NEGOTOVA PRIHODNOST

Po statističnih podatkih je bilo letos januarja v Sloveniji prijavljenih več kot 120.000 brezposelnih, od tega 52.000 žensk. V primerjavi s januarjem lani se je število iskalcev zaposlitve povečalo za 28 odstotkov.

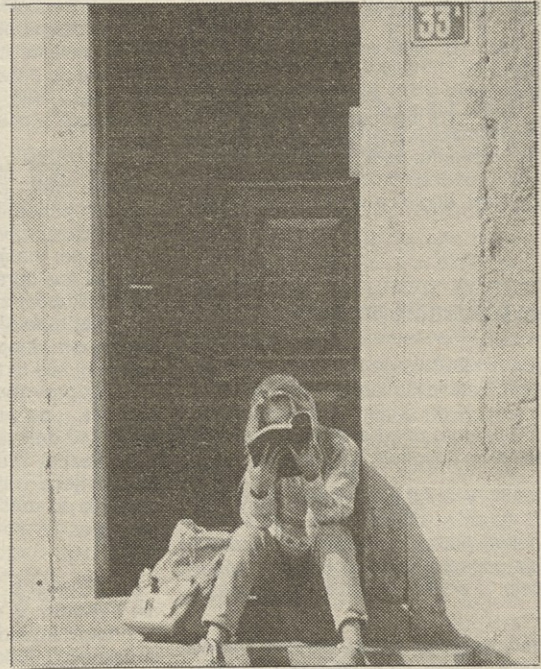
Prvo zaposlitev je iskalo več kot 23.000 brezposelnih oseb, kar je približno 20 odstotkov vseh prijavljenih iskalcev zaposlitve. To pomeni, da vsak četrty iskalec zaposlitve poprej še nikoli ni bil zaposlen. Gre skratka za mlade, ki končajo šolo, a se ne morejo zaposliti. **V nebo vpijoč je podatek, da je kar 46.537 ali 39 odstotkov iskalcev zaposlitve mlajših od 26 let!**

Zaradi stečaja podjetij je bilo januarja prijavljenih na zavodih za zaposlovanje 15.665 brezposelnih oseb. V januarju se je zaradi stečaja podjetij prijavilo 518 brezposelnih, to je skoraj še enkrat več kot decembra.

Več kot četrtno brezposelnih oseb je bilo prijavljenih na območni enoti Zavoda za zaposlovanje Ljubljana (29,2 odstotka), sledi ji Maribor (21,9 odstotka). Na kranjskem območju je bilo 9,8 odstotka vseh brezposelnih oseb, na celjskem območju 9,7 odstotka, koprskem 7,4 odstotka, murskosoboškem 6,9 odstotka, na drugih območjih pa po manj kot pet odstotkov.

S pomočjo zavoda za zaposlovanje se je januarja zaposlilo šest tisoč brezposelnih. Prvo zaposlitev je dobilo 2300 mladih. Februarja se je število brezposelnih spustilo pod 120.000, a napovedi za naprej so črne.

V Sloveniji je bila januarja letos brezposelnost 13,4-odstotna. Z njo se uvrščamo v sam

vrh Evrope. Stopnja brezposelnosti moških je bila januarja 14,2-odstotna, žensk pa 12,5-odstotna. Zaposlenih pa je bilo vsega skupaj komaj nekaj več kot 63.000 delavcev, od tega 50.000 v gospodarstvu in 13.000 v negospodarstvu.

M. F.

stanovanj. Jasno, na boljšem so spet tisti, ki so odkupili družbena stanovanja, saj veljajo olajšave tudi zanje. In kakšne so?

Kot odbitno postavko lahko uveljavljajo nakup stanovanja ali hiše, če s tem nakupom rešujejo svoj stanovanjski problem, ki pa ga (po davčnih pravilih) imajo le, če še niso lastniki nobene hiše ali stanovanja. Kot odbitno postavko uveljavljajo lahko le v letu 1992 izvršena plačila za takšen nakup in plačane obroke stanovanjskega kredita in tudi polog.

Najemniki stanovanja pa lahko kot odbitno postavko uveljavljajo najemnino za stanovanje ali hišo (80 odstotkov plačane najemnine v letu 1992), treba pa je imeti najemno pogodbo z lastnikom stanovanja. Enako pravilo velja tudi za lastnike etažnih stanovanj, ki lahko kot odbitno postavko vpišejo tudi nekatere druge stroške za vzdrževanje svojega stanovanja. Za to odbitno postavko je treba imeti dokazilo o lastništvu stanovanja (npr. nakupno, darilno pogodbo), ki ga vzdržujejo, oziroma najemno pogodbo.

Vsa ta dokazila pa se morajo glasiti na ime lastnika stanovanja oziroma najemnika, ki je naveden v pogodbi. Če je lastnik oziroma najemnik le mož, potem žena in otroci (če so zavezanci za dohodnino) teh olajšav ne morejo uveljavljati. Tudi računi, ki se glasijo na njihova imena, ne vplivajo kot olajšava. Če pa je v pogodbi – bodisi kupoprodajni ali najemni – poimensko navedena družina (lahko tudi vsi člani skupnega gospodinjstva), potem lahko vsi, ki so v pogodbi navedeni, uveljavljajo te izdatke kot odbitno postavko po 4. točki 7. člena Zakona o dohodnini.

Vseh teh ugodnosti, to je velikega popusta v primerjavi s tržno ceno stanovanja in davčnih olajšav so spet v največji meri deležni nekdanji nosilci stanovanjske pravice (ki so stanovanja množično kupovali), le v manjši najemniki stanovanj. Zato je razumljivo, da se zanje odločno zavzemajo tudi imetniki stanovanjske pravice v nacionaliziranih stanovanjih. Enako trnova pot do lastnega stanovanja kot pred leti pa še vedno čaka ene in iste, to je delavec brez kakršnekoli strehe nad glavo, kaj šele lastnega doma. A ta pot je, kot vemo, znana: iskanje in nakup parcele, priprava načrtov, iskanje dovoljenj in soglasij za gradnjo, prošnje za kredit(e), zategovanje pasu itd. itd.

Država (Jazbinškov zakon) ostaja zanje še naprej mačeha, ne skrbna mati, ki rada pomaga svojim otrokom, če so v stiski. Kakorkoli obračamo vse te številke in dejstva, povedali bodo eno in isto: slovenska družba se še naprej pridno deli med relativno petične državljane in revne, med tiste, ki jim država zavestno odmerja ugodnosti, in med tiste, ki jih tudi zdaj, ko menda živimo v demokraciji, še naprej pridno odira.

V. O.

Pijem, ker se tako zabavam

Te dni je Slovenijo pretresla žalostna novica, da je petnajstletna učenka prvega letnika ljubljanske srednje šole tehničnih strok na planiški skakalni prireditvi popila prevelike količine alkohola – in umrla. Zdravniki ji niso mogli pomagati.

Ne bomo razpredali o tem, kdo vse je kriv za to strašno nesrečo. Postregli bomo le s podatki o razširjenosti alkohola med mladimi, ki so znani že dobri dve leti, a nikogar dozdaj še niso predramili, da bi začel mladim pomagati, da ne bi segali po pijači.

Po podatkih prejšnjega univerzitetnega zavoda za zdravstveno in socialno varstvo Ljubljana pije enkrat mesečno alkoholne pijače 20 odstotkov mladih, enkrat tedensko 15 odstotkov, več kot enkrat tedensko 6 odstotkov, vsak dan pa nekaj nad dva odstotka mladih. Podatki so iz ankete, ki je zajela 704 prvošolce in 606 tretješolcev srednjih šol. Med njimi je bilo 49,5 odstotka fantov in 50,5 odstotka deklet.

Enkrat mesečno je pijanih 9 odstotkov anketiranih, enkrat tedensko 4 odstotke, več kot enkrat tedensko dober odstotek, vsak dan pa 0,3 odstotka. Kakšnih osem odstotkov mladih je izjavilo, da redno uživajo alkoholne pijače in ne nameravajo odnehati. Kar tretjina anketirancev je izjavila, da so nekateri njihovi prijatelji pogosto pijani.

Na vprašanje, zakaj pijejo, jih je 25 odstotkov odgovorilo, da zato, ker se tako zabavajo s prijatelji, 18 odstotkov jih pije zato, da postanejo bolj živahni in zgovorni, 12 odstotkov srednješolcev sega po pijači zato, da so bolj sproščeni, 9 odstotkov pa zato, da pozabijo na vsakdanje tegobe.

Težave zaradi pitja alkoholnih pijač – tako doma kot v šoli – ima 17 odstotkov anketiranih. Da otrok pije alkoholne pijače, ne ve 12 odstotkov očetov in 11 odstotkov mater. S starostjo narašča tudi pogostost pijančevanja. Enkrat večji delež opitih je tako med tretješolci kot med prvošolci, skoraj enkrat več je tretješolcev, ki pijejo vsak dan.

Približno 16 odstotkov anketiranih je izjavilo, da tudi njihov oče pije. Gre za vzorce obnašanja, ki se prenašajo iz generacije v generacijo.

Veliko govorimo o škodljivosti kajenja, široke so razprave, kako preprečevati uživanje mamil, medtem ko se najbolj razširjenega zla v naši družbi, to je alkoholizma, nekako mirno ogibamo, kot da smo se ga navadili. Tragična smrt po Poncam bi bila lahko alarm, da bi se kdo zdrnil in sprožil resnejšo akcijo proti širjenju alkoholizma.

Marija Frančeskin

OBRATNA AMBULANTA

Piše: prim. doc. dr. Anton Prijatelj

Samo dotaknil se je žice in ga je vrglo

Elektrika je del našega življenja, vendar je le nekaj desetletij, kar nam razsvetljuje življenje in olajšuje delo. Leta 1912 je dr. Primšar opisoval strojne poškodbe na ljubljanski kirurgiji in pisal o elektriki takole: »Skoro se vresniči naša velika gospodarska ideja, v kratkem dobimo deželno električno centralo. Kakor mejnik časov, kakor silovit glasnik se dvigne tekoči blisek električne centrale in zakliče ljudstvu planin v nižave, da se je začela nova kulturna doba.

Naša pozabljena krotka dežela se razvija, rase, dobiva zobe, dobiva industrijo, najbližjega in najboljšega konsumenta svojih izdelkov. Da se ta kulturni preobrat uveljavi z veliko silo in uspehom, za to nam jamči elementarna, prirodna nujnost, izvirajoča iz naše ugodne geografske lege na obrežju Adrije in v srcu Evrope, za to nam jamči obrežje, to je trgovski značaj našega kmeta.

Da se bliža velika industrija, da je prišel v deželo stroj, to čuti in opaža posebno naš kirurški oddelek, o tem pričra ravnokar navedena statistika strojnih poškodb.

O teh strojnih poškodbah kdaj drugič, čeprav so sila zanimive! Kirurg, ki je opazoval poškodbe zaradi strojev daljnega ali bližnjega leta 1912, ni slutil, da je elektrika tako nevarna in da vsako leto pobere nekaj življenj in nekaj ljudi resno poškoduje. V njegovih časih so poznali samo poškodbe zaradi strele. Vsem modernim časnim in strelovodom navkljub pa strela ubija še vedno.

Elektrika lahko človeka poškoduje v stanovanju in pri domačih električnih strojih, kjer je električni tok z napetostjo 220 voltov.

V tovarnah, delavnicah in pri strojih uporabljajo izmenični tok z napetostjo do 1100 voltov.

Daljnovodi in transformatorji so pod napetostjo 10.000 voltov in več.

Strela ima električno napetost več milijonov voltov.

Tako pri nizki kot visoki napetosti je elektrika nevarna. Ubijata in poškodujeta lahko obe. Ne moremo se privaditi delu pod napetostjo, ne obstaja privajenost na električni tok, niti duševna pripravljenost, kot radi včasih trdijo nekateri delavci, ki delajo z elektriko.

Kako in koliko elektrika poškoduje človeka, je odvisno od napetosti in količine električnega toka, od časa stika telesa z električnim vodnikom, od lokalizacije vstopa in izstopa električnega toka iz človeškega telesa, od obleke in obutve ter tudi od vlažnosti telesa. Še posebej pa je pomembno, na kakšnih tleh ali na kakšni podlagi je človek stal ob dotiku z električnim tokom.

Poškodba zaradi elektrike ni odvisna od človekove starosti. Dr. Mavricij Rus v svoji prvi pomoči iz leta 1941 opisuje, da je videl smrt zaradi elektrike pri dveletnem otroku in pri devetdesetletni ženi. Pač pa je posledica dotika z električnim tokom odvisna od nekaterih bolezni, ki jih ima človek. Prav gotovo bo prej podlegel električnemu udaru človek z bolnim srcem kot tisti, ki ima srce popolnoma zdravo.

SOCIALNA DRŽAVA – ZBORNİK RAZPRAV

Vsi čutimo, kako nas tepe, ker je nimamo. Vse bolj jo bomo potrebovali – reformirano SOCIALNO DRŽAVO, brez katere si ni moč predstavljati niti najmanjšega razvojnega koraka slovenske države. Ni utopija, vsi problemi so rešljivi. O tem ambiciozno piše deset avtorjev zbornika, sodelujočih pri projektu SOCIALNA DRŽAVA.

REVŠČINA V SLOVENIJI NI ZLA USODA, KI BI JI NE MOGLI UTEČI, JE ŠLABA STROKOVNA IN NAPAČNA POLITIČNA ODLOČITEV!

Zbornik razprav o socialni državi na 134 straneh izpod peresa Željka Ciglerja, Andreje Črnak Meglič, Leva Krefta, Francija Pivca, Sonje Pirher, Jožice Puhar, Cirila Ribičiča, Rajka Šugmana, Martina Totha in Maje Vojnovič lahko za 600 tolarjev naročite pri ČZP Enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4.

NAROČILNICA

Pri ČZP Enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4, nepreklicno naročam(o) izv. knjige SOCIALNA DRŽAVA. Naročeno mi/nam pošljite na

naslov:

Ulica, poštna št., kraj:

Ime in priimek podpisnika:

Naročeno dne: Žig Podpis naročnika

1. Račun bomo plačali v zakonitem roku
2. Kot ind. naročnik bom plačal po povzetju

MARIBOR TIK PRED VRELIŠČEM

Maribor, to prelepo mesto ob Dravi, se pogreza v revščino. Zamrznitev plač, pokojnin in nadomestil za brezposelne oziroma njihovo znižanje ob že izvršenih podražitvah potiska njegove prebivalce v vse večje socialne stiske. Zelo majhne ali skoraj nikakršne možnosti novih zaposlitev, vedno večje število brezposelnih, ki čakajo na delo več kot leto dni, nizka izobrazbena raven brezposelnih, najnižja nadomestila, nizka raven pokojnin in plač v primerjavi s povprečjem v Sloveniji spreminjajo Podravje v socialno bombo, ki lahko vsak čas eksplodira.

O tem še najbolj prepričljivo govori podatki o materialno socialnem položaju zaposlenih, brezposelnih in upokojujencev, ki jih je zbral območni svet svobodnih sindikatov Podravja.

Brezposelni

V občinah Maribor, Lenart, Ormož in Slovenska Bistrica, ki sodijo v območno organizacijo svobodnih sindikatov Podravja, je bilo decembra lani zaposlenih 81.409 ljudi. Samozaposlenih je bilo 11.449, pri obrtnikih je služilo vsakdanji kruh 4.287 delavcev. Aktivnih zaposlenih delavcev je bilo vsega skupaj 97.145, registriranih brezposelnih pa 20.581.

Stopnja brezposelnosti je bila najvišja v Lenartu - 23,6 odstotka, v Ormožu 17,5 odstotka, v Slovenski Bistrici 17,2 odstotka in v Mariboru (skupaj z občinama Pesnica in Ruše) 17,1 odstotka. V Podravju je bila decembra lani skupna stopnja brezposelnosti 18,1 odstotka, kar je skoraj za 40 odstotkov več kot decembra v Sloveniji.

A bič brezposelnosti udriha naprej. V februarju je bilo v Podravju že 26.655 brezposelnih. Po podatkih, ki veljajo za letošnji februar, je bilo do socialne varnosti upravičenih

ima zagotovljeno socialno varnost, preživeti s prejemki v zneskih od 10.800 do 20.000 tolarjev neto.

Marčevska nadomestila so se glede na porast zajamčene plače zvišala za 18 odstotkov, vendar to ne bo bistveno pripomoglo k izboljšanju socialnega stanja brezposelnih v Podravju.

Upokojujenci

Tudi upokojujencem v Podravju trda prede, saj so pokojnine v povprečju zelo nizke, nedvomno tudi zaradi nižjih plač v preteklosti. V Podravju je bilo januarja letos 53.519 upokojujencev, od tega jih je 9388 ali 17,5 odstotka prejemale varstveni dodatek. To pomeni, da po zakonu ne dosegajo zneska najnižje pokojnine za polno pokojninsko dobo.

Višina povprečno izplačanih pokojnin je januarja letos dosegla od 19.974 tolarjev v Lenartu do 30.744 tolarjev v Mariboru. V Podravju je bila v januarju izplačana pokoj-

nina za 11 odstotkov nižja kot v Sloveniji. Že slovenska povprečna pokojnina je bila v decembru lani skupaj s proračunom za dva meseca le 70 odstotkov povprečne slovenske plače za mesec december. V Podravju so povprečne pokojnine še za 3.400 tolarjev nižje od slovenskega povprečja. Upokojujencem pa vsak stotak veliko pomeni.

V skladu z zakonom o socialnem varstvu so od prvega januarja dalje naši državljani pod določenimi pogoji upravičeni tudi do denarnih pomoči. Krog upravičencev se je v primerjavi s prejšnjim zakonom razširil, čeprav so se cenzusi za pridobitev pomoči zostrili. V januarju je v Podravju tako prejemale denarne pomoči 1388, v marcu pa že 3777 ljudi, kar je skoraj trikrat več. Znesek denarnih pomoči se giblje od 1.700 do 11.092 tolarjev mesečno. S prvim marcem so se denarni zneski povečali za 18 odstotkov, ker so vezani na znesek zajamčene plače.

Plače

Tudi plače v Podravju zaostajajo za slovenskim povprečjem. V decembru denimo so neto plače v Podravju tako zaostajale kar za 16,5 odstotka. Rast čistih plač decembra lani je bila v Mariboru skoraj za polovico nižja kot v Sloveniji. Čiste plače v industriji maribora zaostajajo celo 19 odstotkov za gospodarstvom Slovenije. Posamezne podskupine dejavnosti pa so v decembru lani zaostajale tudi do 32 odstotkov (visoke gradnje in proizvodnja preje in tkanin).

Velika večina delavcev v industriji Maribora prejema čisto plačo med 20.000 in 30.000 tolarji. Košarica minimalnih mesečnih življenjskih stroškov, nujnih za preživetje, pa je za štiričlansko delavsko

družino v februarju letos dosegla točno 60.207 tolarjev. Komentar je odveč.

Maribor je nekaj veljal za industrijsko prestolnico Slovenije z vrsto uglednih podjetij. Zdaj so zvečine, že stvar zgodovine - šla so bodisi v stečaj ali so jih pokupili tujci ali pa so jih razprodali na dražbi. Tako mesto ob Dravi dobesedno umira, na kar je pred časom z odmevnim pismom vodilnim slovenskim politikom opozoril tudi predsednik mestne vlade Anton Rous. Na stanje tik pred vreliščem opozarjajo mariborski svobodni sindikati, ki jim zmanjkuje potrpljenja. Republiška vlada pa poziva k nadaljnjemu zateganju pasu, čeprav na večini pasov delavcev v Podravju ni več nobenih lukenj...

Marija Frančeškin

Neto plače zaposlenih v Podravju

Neto plače zaposlenih po občinah

	December 92		Povprečje 92		Indeksi-gospod.	
	skupaj	gospod.	skupaj	gospod.	dec. 1992/dec. 1991	1992/1991
LENART	36.787	33.223	28.812	26.302	236,3	298,3
MARIBOR	38.849	35.962	29.409	27.497	241,4	276,8
ORMOŽ	39.108	38.491	28.442	27.405	268,7	291,9
PESNICA	42.758	43.200	32.677	32.629	246,8	272,8
RUŠE	34.998	34.184	27.287	26.737	238,0	277,0
SLOV. BISTRICA	37.856	36.405	28.329	27.293	268,7	287,8
RS	41.936	39.808	30.813	29.314	257,0	296,1

Raven izplačanih neto plač po občinah kaže, da so bile decembra lani najnižje plače v gospodarstvu občin Lenart in Ruše, nato pa je sledil Maribor. V vseh občinah, razen v Pesnici, je bila izplačana plača nižja kot v Sloveniji. V gospodarstvu je zaostajanje največje v Lenartu - 16,5 odstotka ali 6.585 tolarjev, zaostajanje plač vseh zaposlenih pa je največje v Rušah, tudi 16,5 odstotka ali 6.938 tolarjev.

ZAKON O ZDRAVSTVENEM ZAVAROVANJU S KOMENTARJEM

v brošuri

mag. Alekseja Cvetka

ZDRAVSTVENO ZAVAROVANJE PO NOVEM

Cena 480,00 SIT. Brošuro lahko naročite pri ČZP Enotnost Ljubljana, Dalmatinova 4, ali po telefonu (061) 321-255, 110-033.

ŽIVLJENJE TEČE ...

Piše: mag. Aleksej Cvetko

Pridobljene pravice in uporaba starih predpisov (I)

Področje pokojninskega in invalidskega zavarovanja je specifično, saj se sistemi kljub večkratnim spremembam med seboj povezujejo in dopolnjujejo. Zato tudi zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju, ki se uporablja od 1. aprila lani, v tako imenovanih prehodnih in končnih določbah ureja prehod iz ene pravne ureditve v drugo, s tem da določa, kako se priznavajo in zagotavljajo pravice, ki so že bile ali bi lahko bile priznane po prejšnjih predpisih.

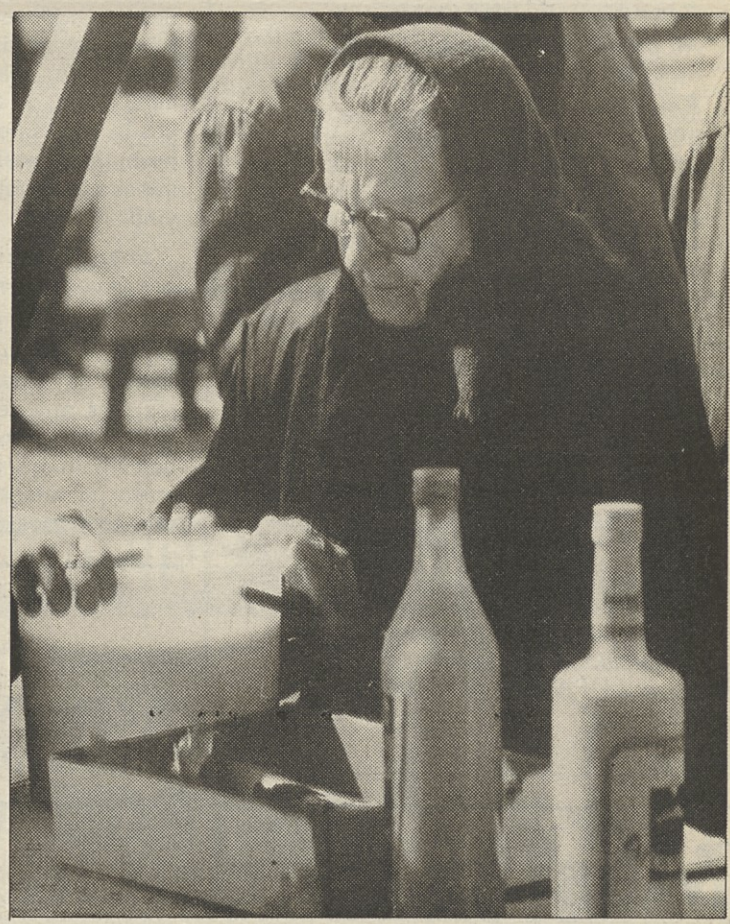
Določeno je, da se užitcem pravic iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja, ki so uveljavili pravice do 31. 3. 1992, te pravice tudi od 1. 4. 1992 zagotavljajo najmanj v obsegu, določenem s predpisi, ki so veljali do navedenega dne. Bistvo te določbe je, da upravičenci ne morejo biti prikrajšani v primeru že uveljavljene pravice niti takrat, kadar je zakon za priznanje neke pravice pogoje zaostri. Ta določba je uporabna na primer za užitce izjemnih pokojnin, prejemnike denarnih nadomestil, pa tudi nekatere druge. Pri tem je zanimiva določba, da se pri ponovni odmeri invalidskih pokojnin oziroma družinskih pokojnin, ki so odmerjene od invalidske pokojnine, uveljavljenih pred 31. 3. 1992, dodatek na invalidnost odmeri po predpisih, ki so veljali do navedenega dne. S tem se namreč prepreči, da bi užitci teh pokojnin, pridobljenih pod drugačnimi pogoji, naknadno pridobili pravico do dodatka za invalidnost, ki je sedaj posledica povečane starostne meje za pridobitev te pravice. Novi zakon je namreč dvignil starostno mejo, do katere se dodatek na invalidnost določi v višjem odstotku.

Zelo zanimiva je tudi določba, ki ureja pravice zavarovancev, ki so dopolnili pogoje po starih predpisih. Osebe, ki so do 31. 3. 1992 izpolnile pogoje za pridobitev pravice do pokojnine po predpisih, ki so veljali do tega dne, namreč lahko to pravico uveljavijo po navedenih predpisih tudi po tem dnevu. Pri tem se za odmero pokojnine upošteva zavarovalna doba in plača do dneva prenehanja zavarovanja. Takoj se postavi vprašanje, zakaj je zakon sprejel tako rešitev. Hkrati ko je bistveno zaostri pogoje za priznanje pravice do predčasne pokojnine, saj je njeno priznanje vezal na določene pogoje, dvignil pa je tudi starostno mejo za pridobitev pogojev za priznanje pravice do starostne pokojnine, je velikemu številu zavarovancev omogočil pridobitev določenih pravic pod stari, ugodnejšimi pogoji.

Bistveno razumljivejša in za socialno varnost pomembnejša je določba, ki ugodnejše pogoje omogoča tistim, ki so bili ob uveljavitvi zakona brezposelni. Zavarovanci, ki so do 31. 3. 1992 uživali pravico do denarnega nadomestila za čas brezposelnosti ali je z dokončnim sklepom podjetja oziroma organizacije zaradi nujnih operativnih razlogov postalo njihovo delo trajno nepotrebno ali so ostali nezaposleni brez svoje krivde in jim je ob uveljavitvi zakona manjkalo največ pet let starosti do izpolnitve pogojev za pridobitev pravice do starostne ali predčasne pokojnine ali največ eno leto pokojninske dobe do izpolnitve 40 let pokojninske dobe (moški) oziroma 35 let pokojninske dobe (ženska), lahko uveljavijo pravico do pokojnine po predpisih, ki so veljali do 31. 3. 1992. To je določba, s katero je skušal zakonodajalec zagotoviti socialno varnost tistim, ki bi se jim podaljšal rok za pridobitev pravice do starostne ali predčasne pokojnine zaradi postopnega zviševanja starostne meje za njihovo pridobitev ob istočasni izgubi namestita plače zaradi brezposelnosti, saj je to zagotovljeno največ za dve leti. Ker ima starejša oseba še bistveno manjše možnosti zaposlitve, bi drugačna rešitev lahko pomenila, ob tudi sicer spremenjenih okoliščinah, da je ogrožena njihova osnovna socialna varnost. S tako določbo pa lahko pridobijo pravico do predčasne pokojnine po starih predpisih, prizadenejo pa jih ne tudi določbe o postopnem dviganju starostne meje kot pogoj za pridobitev pravice do starostne pokojnine.

MLEČNA BEDA

»Kako naj živim s 13.000 tolarji nadomestila za brezposelne, ko pa moram plačati kar osem tisočakov samo za položnice,« je tarnala slabo oblečena ženska srednjih let tisto deževno in mrzlo sredo na Tromostovju v Ljubljani, ko so kmetje delili zastoj mleko. »In potem imam še hčerko, ki hodi v srednjo šolo.«

»Kaj ali hčerka ne dobiva otroškega dodatka?« vpraša soseda pred njo, s kanglico v roki. »Dobiva, dobiva,« odgovori prva, »a to je premalo.« Potem ji soseda, ki je stala v vrsti zadaj, svetuje, naj gre na Karitas, po prehranbeni paket, saj bi ji ga zagotovo dali, samo vse papirje o svojih dohodkih mora prinesiti s sabo...

Kmetje so hoteli z zastoj razdeljevanjem mleka pred Prešernovim spomenikom v Ljubljani opozoriti na težak položaj slovenskega kmetijstva, na nizke odkupne cene mleka in na druge probleme. Pa so pri tem nehote opozorili na vso bedo nekaterih Ljubljančanov, upokojujencev, brezposelnih, invalidov in klošarjev, ki so se prerivali v vrsti za zastoj mleko.

Mleko so pripeljali ob devetih dopoldne in v hipu ga je zmanjkalo. In potem so ljudje v vrsti, na dežju in v vetru, potrpežljivo čakali kar debelo uro, da so ga znova pripeljali.

Vse skupaj se je ponovilo minulo soboto. Le da tedaj vsaj dežja ni bilo...

Marija Frančeškin, slike: Sašo Bernardi

Premiki zelenega flomastra

Manca Košir je nekoč afero s četverico označila kot sedenje v zaporu zaradi črtanja po papirju z zelenim flomastrom. Takrat je bila pomlad, tako kot danes, ko humorist prav nehumorno piše, da se je pričela državljanska vojna. Civilni obrambni minister, ki niti svojemu nadrejenemu več ne pošilja nobenih informacij, se je očitno odločil napraviti red.

Branko Mamula je v svoji knjigi, ki je bila tudi doktorska naloga, postavil silno zanimivo tezo o podružbljanju obrambe. Nekako takole: ljudi je treba uniformirati, oborožiti, nato pa jim komandirati. Bosna danes doživlja to v živo, mi le preko medijev.

Obrambno ministrstvo je v zadnjih dveh letih sprožilo nekaj sodnih postopkov zoper pišoče ljudi. »Zdaj je svoboda, pazi, kaj pišeš.« Tako tudi sam ne vem, če me ne čaka takšna usoda. Toda ne glede na simpatije in antipatije, človek ne more mirno mimo javnega prepira, tako značilnega za minule čase minule Jugoslavije, ko se je JLA ravno tako kot danes naš obrambni minister nenehno sklicevala na ustavo in zakone in skušala podučevati nas – civiliste. Pri nas je to še hujske, ker je tudi minister civilist, ki pa bi očitno hotel imeti največjo specifično težo.

Tako potihem lahko predvidevamo, zakaj je šel v spopad najprej pesnik, ki je vedel svoj dolg, kmalu pa bomo na vrsti tudi drugi. Zares gre za nas, kadar kdo skuša mimo nas, prek nas in z nami obračunavati minule zamere, jih politizirati in napraviti obče človeške.

Tako pač ne gre! Vse veje oblasti bi to morale vedeti in takšno početje onemogočiti, ker z resnično demokracijo nima nič skupnega. Moja vojaška knjižica je še nespremenjena in prazna, čakam na razpored. Tisto, s čimer sem se ukvarjal na vrhniškem hribu, je armada ob umiku odpeljala, ker smo s tem skrbeli za celo zahodno Jugoslavijo. Danes davkoplačevalci prispevamo za novo opremo. Takrat, ko je bilo treba, ga ni bilo, ki bi vprašal, kaj je tam in kaj smo počeli.

Ceno plačujemo danes! Moja uboga kultura je zraven. Namesto 200 knjig, bo podpore deležnih le 70.

Milan Bratec

Delodajalec – kdo je to?

Če direktor družbenega podjetja samega sebe imenuje za delodajalca, je to do neke mere razumljivo, ker gre v tem primeru za lažno veličino ali celo za to, da se gospod podjetnik počuti tako imenitno, da bi celo samega sebe onikal. A če gospod vladni predsednik govori o delodajalcih, bi smel imeti pred očmi le privatne podjetnike in nikakor ne direktorje družbenih podjetij. Oni niso nikakršni delodajalci, saj niso lastniki kapitala, ko niso nič vložili v to

podjetje. Kvečjemu so firmo s svojim privilegiranim položajem odirali... Če pa končno sindikalni vodje govorijo o delodajalcih, potem je to najmanj poniževalno, pa naj gre za Svobodne ali Neodvisne sindikate. V obeh primerih gre za hlapčevstvo, za sprijaznjene z nečim, česar sploh ni.

Resnica je druga. Na primer v tem, da je bilo veliko število vodilnih tovarišev še ob zadnji reelekciji pred kakimi štirimi leti ponovno ime-

novanih zaradi članstva v ZK in zaradi njihove moralno-politične neoporečnosti, danes pa si ti isti tovariši gospodje nekakšni delodajalci, v mnogih podjetjih že pravi »kapitalisti«, z razliko, da si lastnine niso prislužili, pač pa so si jo vzele. In če jim je bilo treba od končane fakultete (pred 30 leti na primer) do pred tremi ali štirimi leti narediti nekaj partijskih šol in seminarjev, koliko je to po zahodnoevropskih menedžerskih merilih vredno, če vemo, da morajo

tamkajšnji menedžerji opravljati postdiplomska šolanja?

Tem našim vse to ni bilo potrebno, ker jim je mila usoda namenila Markovičev zakon o podjetjih, ki jih je čez noč iz tovarišev poslovodnih delavcev spremenil v gospode delodajalce. Pa vendar gre v tem primeru zgolj za obliko brez vsebine. Meni se vse bolj zdijo podobni graščakom, njihovih pomagači pa valptom in biritnem.

Strihnj

V šolo samo še bogati

Doživeli smo novo poglavje prizadevanj za narodovo smrt. Razvojne težave so nas že soočile z realnostjo revščine. Vendar nam pravijo, da gre za prehodni davek, ki ga moramo plačati za prestrukturiranje našega gospodarstva in družbe, in da se bodo že prihodnje leto vsi kazalci začeli gibati v pozitivno smer. Že kratkoročno torej.

Šola je področje, kjer težko govorimo o kratkoročnosti. Tisto, kar naredimo danes, se bo v polni meri izrazilo šele čez leta. Naša šola pa že nekaj časa ni dostopna vsem otrokom in vedno bolj bo, če se bodo stvari nadaljevale s sedanji značilnostmi – namenjena reprodukciji in vzpostavitvi novih elit.

Prelaganje izobraževalnih stroškov na starše je že dosedaj povzročilo zmanjšanje števila rojstev za tretjino, (ne)dostopnost šolstva za vedno širši krog mladih bo brez dvoma še naprej usodno vplivala na ta gibanja.

Najnovejši dokaz za vse navedeno je razpis kadrovske štipendije za učence. Pred leti je bil to še pomemben dogodek, saj so kadrovske štipendije zagotavljale denarno pomoč za šolanje in zaposlitev po končanem šolanju vsakemu drugemu učencu.

Letos so bile razpisane 4.104 kadrovske štipendije. Za učence in študente skupaj.

Igor Žitnik

Fuj oblast

Beograd kazali so mi,
le glej, JUGA cela tam sedi.

JUGA šla je preč,
v Ljubljani ostali so sedeč!

Kameleoni so postali!
Barve menjajo, kot bi tekmovali.

Na programe stranke so pozabili,
ko v parlament so se vselili!

Kaj volilec ostane TI,
kot da transparent
v roke vzameš si!

Na njem napiši:
FUJ OBLAST,
saj ti prava si pošast!

Oblast, ta večglavi zmaj
volilec je obljubljal raj.

Zmaj od žuljev naših se redi,
saj vse več in več JEMLJE SI.

Ko proračun so si delili,
radi bi se še zadolžili.

Nekdo rad bi socialo,
pri tem pozablja na moralo!

Drug po svetu bi letel,
denarja gore s sabo vzel!

Tretji spet rad bi teater,
da narod vedel bo, kdo je pater!

Četrta zamišlja si PENTAGON,
a siromaku ostala bo:

le LOPATA + »PIKON«

Ivo Leban

Srce je pa na levi

Besede so jasne, razumljive, tako med brati, pasu ne bomo zategnili hudo, le do zadnje luknje, vsi se moramo odpovedati nečemu, moj pes ne bo več jedel uvoženih konzerv, samo še ostanke kosil iz gradu Strmol, vsi se moramo nečemu odpovedati, še Janez se bo odpovedal topovnjači na sinjem Jadranu, poslanci se bodo odpovedali nekaj odstotkom plače, nič več 4000 DEM, le 3999 DEM, policija ne bo več vozila Alojza do doma, kar peš ali s kolesom jo bo mahnil, poslanci Ljudske stranke se bodo odpovedali svojemu obroku mleka, ker pijejo vino,

samo delavci se ne bodo odpovedali ničemur,
ker se več ničemur nimajo! A srce je pa na levi!

Potem pa še, tista jara gospoda, gozdove nazaj cerkvam, naj se ve, kdo je gospod, recimo stavba zavarovalnice Adriatic v Kopru, sam marmor, ni je cerkve v Sloveniji po velikosti, ni mafije, ki se po pisarnah skriva, samo pridni, delovni ljudje, ki so obogateli s človeško nesrečo, pa palače naše propadle banke, pa uradniki in trgovski potniki, pa komercialisti, pa

druga sodrga, tudi ti se bodo nečemu odpovedali, eni ljubimam zaradi impotence, drugi kaviarju zaradi influence,

samo delavci bodo ostali na istem, na ničli,
na suhem, na čistem! Srce pa, ta boben, spet na levi!

Drugače pa, zdržali bomo, bolj na tenko srali, se prav nič smejali, še bolj se bomo skrivili, še bolj počepnili in jezike k njihovim ritim stegnili, jaz vam pravim, dragi moji govorniki, vaši prdci so neslišni, a tako smrdljivi, vaše besede bučike, ko jih izserjete pa klamfe, a kdor bučike je in klamfe serje, tudi ta se bo moral odpovedati nečemu,

samo delavci, ti bodo hodili na ceste, kot da nimajo drugega dela, kot da je katastrofa biti brez dela, samo oni se ne bodo odpovedali ničemur! Srce pa, ta cigán, desninsko levo utripa!

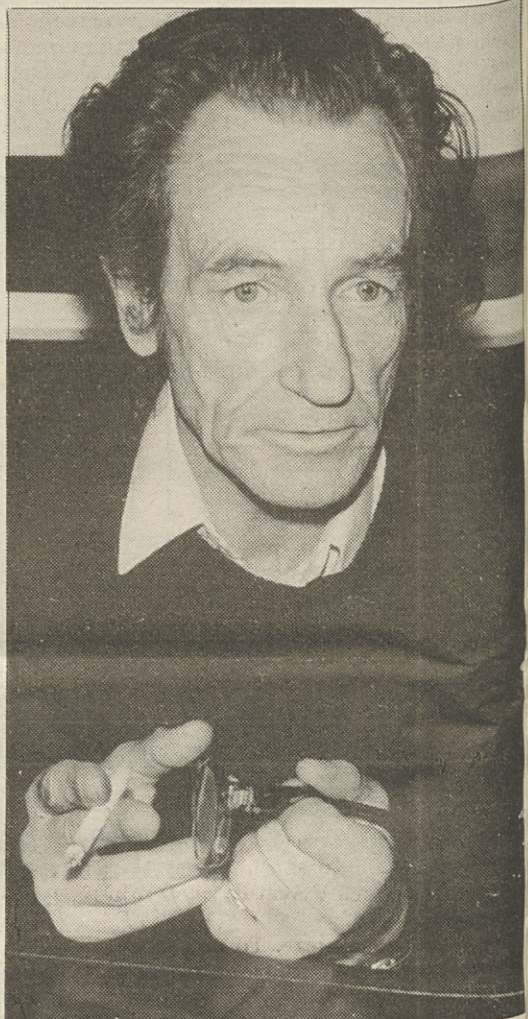
In tako, do kome, do nezavesti, eni v zlatu in brokatu, drugi v dreku in mizeriji, politiki pa v navidezni histeriji, eni v limuzini, drugi peš, eni siti, drugi praznih trebuho, eni polnih ust laži, drugi tihi s transparenti na cestah, eni sami v izobilju, drugi z lačno družino.

samo kmetje in delavci se bodo res morali odpovedati nečemu! Srce pa, ta kreten, spet utripa na levi.

In ko bo prehodno prehodnih obdobij konec, bo spet isto sranje, samo novo pakovanje! Srce pa bolj na sredi!

Franjo F. Frankenstein

Zdaj, ko je nova oblast

Pri založbi ČZP Enotnost je te dni izšla knjiga pisatelja in dramatika Petra Božiča z naslovom »Zdaj, ko je nova oblast«. Božiča literarni teoretiki uvrščajo med začetnike slovenske modernistične proze pa tudi modernističnega gledališča. Objavljal je v vseh kasnejše prepovedanih revijah, znan je kot urednik evropske gledališke revije Maske, predvsem pa kot neutrujen aktualnopolitični publicist, članekar, polemik in pamfletist v večini slovenskih časnikov. Naslov romana je pomenljiv in prepričani smo, da je Božič v svojem najnovejšem delu ostal zvest svoji nekonvencionalnosti in ponudil vznemirljivo branje o sedanjih in minulih dogodkih, ki jih je sam doživljal v vseh grdih in lepih odtentkih »časa, ki se je razletel«.

I. Ž. Slika: Sašo Bernardin

Mostar – urbicid

Mostar je bil včasih prelepo hercegovsko mesto, ki ga je svet poznal – če že po drugem ne – po čudovitem mostu čez Neretvo. Ta je bil njegov zaščitni znak na razglednicah in znamenje kljubovnanja času. Danes, ko ne vemo več, za čigavo mesto gre, mu je nesmiselni krvavi in ognjeni spopad spremenil podobo, tudi most je bil nevarno razrušen. Razstava, ki so jo o uničenju mesta pripravili v Ljubljani, nas seznani s kulturno in arhitekturno katastrofo, o barbarstvu nad ljudmi pa lahko komajda slutimo...

Slika: Sašo Bernardin

Jože Smole: PRED USODNIMI ODLOČITVAMI

Pri založbi ČZP Enotnost je konec oktobra 1992 izšla knjiga Jožeta Smoleta »Pred usodnimi odločitvami«. V njej Smole, nekdanji novinar, diplomat in predsednik SZDL Slovenije razgrinja svoj pogled na slovensko in jugoslovansko politično dogajanje pred razpadom Jugoslavije.

NAROČILNICA

Pri ČZP Enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4, nepreklicno naročam(o) _____ izvod(ov) knjige PRED USODNIMI

ODLOČITVAMI. Naročeno mi (nam) pošljite na naslov: _____

Ulica, poštna št., kraj: _____

Datum: _____ Podpis naročnika: _____

1. Naročeno bomo plačali v zakonitem roku 2. Kot individualni naročnik bom plačal po povzetju

Merila revizije

ALIBI VLADAJOČE NENAČELNOSTI

Saj ni res, pa je: zdaj se ne ve več, kdo krade. Drugega pač ni mogoče reči po seji parlamentarne komisije za spremljanje in nadzor lastninskega preoblikovanja družbene lastnine, ki jo vodi krščanski demokrat Izidor Rejc. Ob tem človeku naravnost asociativno stopi pred oči znamenita karikatura, ko so zalotili lopova pri delu in ga zgolj zaradi lepšega vprašali, če krade, on pa jim je mirno odgovoril, da ne in da le privatizira. Poglejmo nekaj dejstev.

SDK je doslej prejela 576 zahtevkov za revizijo (divjega) lastninjenja (rok za oddajo naj bi potekel 5. aprila), inšpektorji pa še zdaj ne poznajo meril, na podlagi katerih bi bilo moč verodostojno ugotavljati oškodovanje družbene lastnine. Hkrati občine ukinjajo inštitucije družbenega pravobranilstva samoupravljanja, čeprav gre za ustanovo, ki naj bi pri reviziji odigrala eno ključnih vlog, in čeprav je državni sekretar za ekonomski razvoj in privatizacijo mag. Tone Rop na eni od nedavnih novinarskih konferenc posebej poudaril, da je vlada za delovanje družbenih pravobranilcev pri reviziji namenila posebna sredstva.

Vse to seveda še ne bi bilo tako hudo, če bi ljudje, ki so po zakonu in po svojih funkcijah zadolženi za preganjanje lopovskih managerjev, sploh vedeli, za kaj gre. In kako naj bi to vedel še kdo drug? Na vprašanje posredno odgovarja predsednik Izidor

Rejc, ki meni, da so divje privatizacije sicer bolj ali manj znane, zato da je on od SDK pričakoval že do seje komisije »kategorizirane napake« in tudi predloge, kako jih odpravljati. In potem se je zgodilo nekaj, kar z ironijo posebne sorte ponazarja čuden položaj, ko je idiot vsak direktor, ki še ni »sprivatiziral« podjetja in ki se mu tako kar samo od sebe ponuja na pladnju. Romana Logar, novopečena generalna direktorica SDK, je na to Rejčevo ugotovitev mirno dejala: »To je naloga te komisije, razen če bi prišlo do drugačnih dogovorov!«

Logarjeva je poudarila, da je že nekajkrat opozorila zakonodajalca, da zgolj s pomočjo členov privatizacijskega zakona (od 48. do 50. člena) ni mogoče oceniti škode, ki je bila storjena z dosedanji privatizacijami, še zlasti takrat, ko je bila izvedena s pomočjo veljavne zakonodaje. Če k temu dodamo še javno povedano mnenje ali že kar sugestijo direktorja Sklada za razvoj Uroša Koržeta, čes da »pri nas ni nobenih zadržkov za lastninjenje po Markovičevi »lastninski zakonodaji«, potem je na dlani, da je sezona vsesplošnega lova na »delavsko« premoženje odprta. Romana Logar je ugotovila, da mora sicer res revizijski organ po zakonu oceniti škodo, toda po njenem mnenju ni mogoče dopustiti, da bi si vsak inšpektor po svoje določal merila. Glede tega je med drugimi zagatami izpostavila tako imenovano »mejno obrestno mero«, ki ne pomeni oškodovanja družbene lastnine. Kakšna enigma? Ali res? In to celo po nekaj letih, ko so naši bankirji pogruntali tako imenovani veliki R. Vsakemu bebcu je jasno, da je bila družbena lastnina oškodovana, če je gospod direktor dobil od podjetja kredit po manjši obrestni meri od velikega R, in še zlasti v primeru, če si je podjetje ta kredit sposodilo v banki po normalni »tržni« obrestni meri R+r. Kot je znano iz naše vsakdanje kriminalistične prakse, so to že pred časom ugotovili kriminalisti in odgovorne »privatizerje«

v nekem podjetju že ovadili ustreznim organom. Epiloga pa še zdaj nismo dočakali. Ali to pomeni, da tudi sodišča čakajo na merila? Odgovor se ponuja sam od sebe. Iz njega pa lahko sklepamo, da smo še daleč od kakšne pravne države.

Kaj torej storiti, da bo revizija vendarle stekla in da bodo inšpektorji SDK, kriminalisti, sodišča in drugi poklicani vedeli (s posebnimi merili ali brez njih), kdaj se krade in kdaj ne? Kot beli dan je jasno, da se bo to najprej vprašal tisti, ki se čuti oškodovanega. Ta pa je znan. Kot je iz denacionalizacijskih zahtevkov zelo jasno, komu so revolucionarji nacionalizirali njegovo premoženje, tako bi moralo biti tudi to, v katerih podjetjih so delavci nezakonito ostali brez »svojega« premoženja. To pa se je zgodilo povsod tam, kjer so (divji) privatizerji kršili ali izgravalji veljavne zakone. Da pa bi to ugotovili, ne potrebujemo nobenih posebnih meril. Kar dovolj bo znana ugotovitev, da zakon velja, dokler se ga ne ukine oziroma nadomesti z novim. Iskanje meril in podobne fance ni nič drugega kot zgolj alibi vladajoči partitokraciji, da bi si nagrabila čimvečji kos družbenega premoženja in s tem utrdila svoj oblastniški položaj. Ta igra ni popolnoma nič drugačna od (upravičeno) razvpih poslanskih plač. In vzrok sedanji vladajoči koaliciji je iskati prav v njej. So hoteli biti pač pri koritu, ko bo za to pravi trenutek. Ali, kot se moderno reče: hoteli so biti zraven...

Kako torej zgrabiti bika za roge? Natanko tako kot pri poslanskih plačah in zakonu o zamrznitvi delavskih plač. Sindikati so (še) edini verodostojni predstavniki delavcev (lastninskih) oškodovancev, za katere ne veljajo načela pravne države. In ker je tako, jih je treba doseči. Zdjaj je trenutek! Kakor ga bomo izkoristili, tako si bomo postlali. Posledica te igre bo takšna ali drugačna konstelacija družbene moči.

V njej pa je iskati odgovor na vprašanje, ali bo Slovenija zdrknila v primitivni kapitalizem 19. stoletja ali socialno državo 20. stoletja. V njegovem iskanju pa »morajo biti zraven« predvsem sindikati!

Ivo Kuljaj

Slovenija za delavce (še) ni pravna država

SPOROV ŽE ZA ŠTIRI LETA RAZSOJANJA

Evropi in svetu se Slovenci že dve leti in več hvalimo, da (končno) le imamo demokratično in pravno državo. Če nas kdo pobara, naj to dokažemo, polistamo pred njim po novi slovenski ustavi, najbolj vztrajnim »tečežem« pa ponudimo v branje še zakon o denacionalizaciji (s pomočjo katerega da pospešeno odpravljamo »krivice 45-letne boljševiske vladavine«) in o lastninskem preoblikovanju družbenih podjetij (kar da je naša glavna vstopnica v Svet Evrope). Oboje pa naj več kot zaleže.

A kaj, ko ne zaleže. To postane jasno takoj, ko kdo »naše« povpraša, kako je pri nas z zaščito delavcev – po »evropskem zgledu«. In »naši« se začno na vse kriplje izmolvati, jecljati, izgovarjati.

Medtem ko je prejšnja skupščina izgubila ogromno energije z urejanjem lastninske problematike, je hranila osnutke gradiv s področja delavske zakonodaje lepo v hladilniku. Eden takšnih, ki še

vedno čaka na ledu, je tudi zakon o delovnih in socialnih sodiščih.

Ta zakon je nastal že v času predprejšnje vlade. Že maja 1991 je bil v Poročevalcu objavljen predlog za izdajo omenjenega zakona z osnutkom, šel je skozi telesa takratne skupščine, potem pa ostal v predalu – vse do prejšnjega meseca. V času Kozinčevega ministirovanja se ga ni nihče dotaknil, tudi zato ne, ker bi bilo nujno treba, skupaj s tem zakonom, sprejeti še zakone:

o kolektivnih pogodbah, o kolektivnem dogovarjanju, o reprezentativnosti sindikatov, o soodločanju delavcev in o inšpekciji dela. In zakaj tudi zakon o reprezentativnosti sindikatov? Vse se: brez zakona o reprezentativnosti so bili sindikati v podjetju neučinkoviti čeprav jih je bilo veliko! Vendar niso sodelovali, temveč so drug drugemu celo metali polena pod noge.

In tako (in zato) je še vedno v veljavi temeljni zakon o delovnih razmerjih, ki določa, da se v okviru organizacij najprej izvede postopek v dveh fazah. Pritožbena inštanca je delavski svet, a v delavskih svetih so delavci, ki se prav tako kot odpuščeni bojijo za svojo zaposlitev. Vodilni v podjetjih (menedžerji) namreč v podjetjih z družbeno lastnino ne nosijo tako rekoč nobenih neposrednih rizikov, če odločajo na pamet. V podjetju Riko Ribnica je tako menedžer poslal domov na čakanje

500 delavcev, ne da bi jim izdal kakršenkoli sklep, ne da bi jim plačeval kakršnokoli nadomestilo – čeprav so delavci zahtevali odločbe o prenehanju delovnega razmerja, da bi lahko šli na zavod za zaposlovanje. Zasebni lastnik tega nikoli ne bi storil, ker bi vedel, da bodo odškodninski zahtevki tako visoki, da bi šlo podjetje že naslednji dan v stečaj.

Delavci pogosto tudi nimajo od koga izterjati svojih pravic. Na kranjskem sodišču združene dela imajo opravka z množičnimi spori v zvezi z neizplačanimi plačami v Železarni Jesenice. Pa še primer Štor, Celja, sodnikov, novinarjev... Gre za pojav, ki je za evropske navade, milo rečeno, nenavađen. Nikjer ni na tako številu delavcev, kolikor jih je v Sloveniji (okoli 700 tisoč), toliko sporov. Pri nas pa je skoraj vsak deseti delavec udeležen v sporu. Tako je tudi zato, ker kar v 30 do 40 od-

stotkih sporov delavci neupravičeno iščejo sodno pomoč, ker ne zaupajo »svojim« podjetjem. Pri odpustih pa tako nimajo kaj izgubiti...

In tako so samo lani sodišča združenega dela v Sloveniji vpisala 12.543 novih zadev, ostalo pa jim je tudi 6.988 zadev iz preteklih let. V številnih sporih je udeleženo skupaj večje število delavcev (denimo 1300 delavcev Ljubljanskega kliničnega centra, ki terjajo dodatke za težje pogoje dela po panožni kolektivni pogodbi), tako da je v teh kolektivnih sporih udeleženo skupaj kar 30 do 40 tisoč delavcev. V zadnjih letih se je število sodnikov močno zmanjšalo in dela zato ne morejo več obvladati. Ob koncu lanskega leta so tako imeli še skoraj 12.000 zadev nerešenih. Vsak sodnik ima torej na svoji delovni mizi približno od 700 do 800 in celo več spisov. Za štiri leta dela!

Vinko Blatnik

... pokrajinski tednik, ki poroča

DOLENJSKI LIST

Sodoben, vsestranski, zanimiv

- o vsem, kar se zgodi zanimivega na Dolenjskem, Beli krajini, Posavju, na Kočevskem in drugod,
- piše preprosto, razumljivo in kratko,
- daje vsem svojim bralcem možnost, da v njem sodelujejo,
- nudi nešteto možnosti za oglaševanje,
- je glede na obseg med vsemi podobnimi časopisi najcenejši

68000 Novo mesto
Glavni trg 24
tel.: 068/23-606
fax: 068/24-898

DOHODNINE ZA OGROŽENE

objavljamo na 11. strani

Vprašanje sodnemu ministru

POZIV VLADI IN PREDSEDSTVU

Kdo je ukazal kopičiti slovensko vojsko na Gorjancih, kdo ji poveljuje, koliko sploh je vojska na mejah ali celo malce čeznje v skladu z našimi tako glasnimi opredelitvami, da so meje stvar policije in carine...

O tem smo povprašali menda že **trikrat**, seveda zaman. Dokler na ta vprašanja vlada in predsedstvo ne bosta javno odgovorila, jih bo **JANEZ JANŠA SEVEDA MIRNO POMETAL POD PRAG** – skupaj z novima vprašanjema v tej številki na 15. strani:

- Kakšne ingerence ima TO nad civilnimi državljani Slovenije v miru?
- Ali uradni predstavniki TO lahko vodijo preiskave in zaslišujejo civilne osebe?

DE 26. novembra 1992

iti kot verjeti

dmr tok, ko bi morala republiška volilna komisija im organizacijam dostaviti sklepe volilnega telesa ter temu priložiti seznam kandidator in elektor

t, smo stopili tj in i, edeli de ma, tapnce komisje o, da jih čaka kakšno razpisiljanje, da bo do 21. jenu. Vsa za naš časovis torej preporno in tehtno

Toplakov zakon

Tako trdi denimo Janez Janša, pač in se čudi, od kod Ludviku Toplaku staneša, tako podobna stališčem Sergeja Kraigherja in Romana Albrehta iz leta 1972.

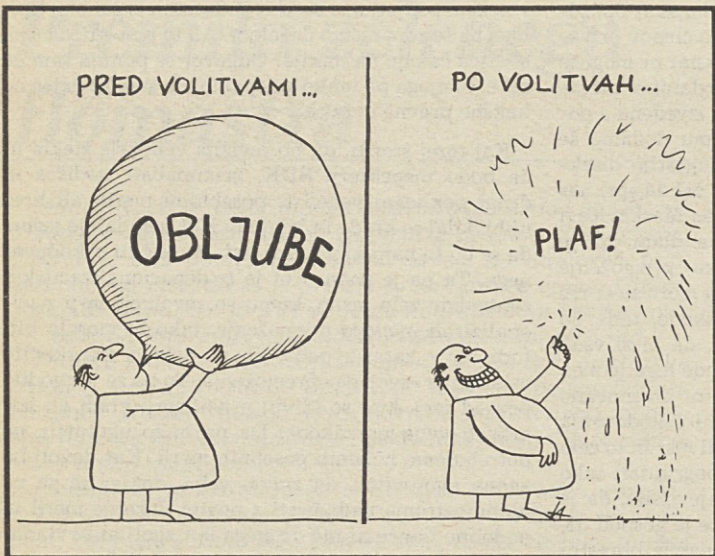
In glej šmenta, Kopačev strankarski kolega,

In Kučan nam takrat (oktobra in novembra lani) očitno ni verjel. Namesto da bi dal raziskati »dogodke« na Gorjancih, ki so sami po sebi opozarjali na, kot se je izkazalo te dni, ključna vprašanja delovanja in poveljevanja slovenske vojske, nas je sekretariat tedanjega predsedstva zgolj seznanil s tem, da je »predsedstvo zahtevalo od poveljstva TO poročilo o dogodkih na Gorjancih«, Kučan in Štefka

pa sta se v družbi ministra Janše odpravila še na krst Sinjega galeba v Portorož. In vse tiho je bilo. Toda glej zlobka! Nedavna dopisna vojna med predsednikom in obrambnim ministrom bolj kot vse drugo zelo lepo govori, da bo končno treba odgovoriti tudi na naša vprašanja. Bomo torej končno le zvedeli, kdo v resnici je vrhovni poveljnik oboroženih sil Slovenije?

I. K.

V ZASEDI

ARTURJEVA KOŠARICA

Poznate Arturja? Seveda, to je pes predsednika slovenske vlade dr. Janeza Drnovška. Artur je zelo popularen predstavnik svoje (pasje) vrste, ki meša štrane politiki. O tem prepričljivo govore njegovi intervjuji in številni drugi javni nastopi. Skoraj ne mine dan, da ga ne bi videli na karikaturi Franca Jurija na prvi strani Dela.

Zadnje čase brez njega več ne izide tudi nobena številka Mladine. Artur je pokončen predstavnik pri nas redke angleške pasme mastif. Psi te pasme so veliki, masivni, mogočni in skladno grajeni. Imajo zelo močan ugriz (sic!) samčeva plečna višina pa mora biti najmanj 76cm. Posebno poglavje pomeni kajpak njegova teža - najmanj 75 kg. No, zdaj ste najbrž že ugotovili, kam (Drnovškov) pes tace moli. Artur je resda najboljši in s tem tudi predsednikov prijatelj, ki mu bo do konca lojalni in ga nikoli ne bo izdal, a ima žal tudi slabo lastnost, in sicer to, da mora jesti. Samo pomislite: pes, ki ima 40 kg porabi dnevno pri težkem delu - in Artur je stalni spremljevalec predsednika pri njegovem naboranju kondicije - 3400 Kcal. Artur pa nima 40, temveč najmanj 75 kg. Sklep je na dlani: mastifa dandanašnji ne more rediti vsak smrtnik. Da je to res, nam je pokazal že grob izračun: Artur požre mesečno do dve zajamčeni plači slovenskega delavca! Zajamčena plača je nekaj čez 15.000 tolarjev.

Horoskop Kot zmeraj

V tem tednu je bil rojen veliki avstrijski dirigent Herbert von Karajan (rojen 5. aprila 1908), ki je navduševal koncertna občinstva širom po svetu. Bil je dolgoletni šef dirigent berlinske filharmonije, bil je vodja velikonočnega festivala v Salzburgu, dolgo je dirigiral tudi vsakoletnemu novoletnemu dunajskemu koncertu. Ta veliki umetnik pa se je tudi neredko prepiral z vodstvi koncertnih dvoran in tako večkrat zamenjal »matično« dvorano. Zadnja leta svojega dirigiranja je zaradi zdravstvenih težav nastopal vse redkeje. Nekateri zlobneži so trdili, da je vzrok njegovega redkega dirigiranja lenoba ali nezmožnost koncertnih dvoran, da bi mu izplačevale bajne honorarje, ki naj bi jih zahteval za svoje delo. Takšne trditve so podpirali z dejstvom, da je z dirigiranjem zelo obogatel oziroma obogatel bolj kot drugi dirigenti. Kakorkoli že, Herbert von Karajan nam je zapustil veliko delo na glasbenem področju, mnogo njegovih koncertov je na magnetofonskih trakovih, ploščah, kasetah, videoposnetkih.

Von Karajan je nekoč preživljal dopust v neki gorski vasi na Tirolskem. Rad se je sprehal po naravi in verjetno v mislih dirigiral. Nekeč se je s prijateljem sprehal po drevoredu. Poslušala sta ptičje žgolenje in dirigent je dejal:

»Temule orkestru bi rad dirigiral.«

Naenkrat pa je žgoleče glasove preglasilo neubrano krakanje in Karajan je nadaljeval svojo misel:

»Tu je tudi običajni neznosni kritik.«

V tem tednu so se rodili še frankovski kralj Karel Veliki, danski pravljicar Hans Christian Andersen, francoski pisatelj Emile Zola, angleški igralec sir Alec Guinness, ameriški pripovednik Washington Irving, angleški filozof Thomas Hobbes, nemški skladatelj Robert Schumann, italijanski skladatelj in violinist Giuseppe Tartini in angleški pesnik William Wordsworth.

VREME

Piše: Andrej Velkavrh

Suho in hladneje

Po vetrovni soboti in nedelji je veter kar pošteno vlekel tudi v ponedeljek. Temperature so bile podnevi kar precej pod povprečjem za ta čas. Veter pa dejanski občutek mraza še zniža. Pri hitrostih vetra, ki je pihal v ponedeljek, je pomenila temperatura 5 stopinj C dejansko -1 do -3 stopinje. Od srede pa smo imeli spet toplejše, pomladansko vreme. Rastline kličejo po dežju, za spomladansko brstenje potrebujejo veliko vode. April ga ne prinese vedno dovolj. Čeprav je že po pregovorih muhast mesec, kar se vremena tiče, pa tipične aprilske plohe ne prinesejo večje količine dežja. Potrebne so fronte, ob katerih se iz oblakov »izcedi« več vode. »Malega travna presuho - ni kmetovalcu kaj ljubo.« Glede tega lahko ljudskemu reku povsem verjamemo. »Več ko ima leto dni, se aprila vreme spremeni«, pravijo. Za tiste pa, ki se bodo morda čudili pogostim vetrovom v tem mesecu, čes da zadnja leta samo še veter brije, pa tale: »Za april velja, da je še vedno veter bril«. Pa recite, da včasih ni bilo tako!

Ali se vas loteva spomladanska utrujenost? Morda vas je le polenilo toplo aprilsko sonce, če ste mu dali možnost, da vas pogreje. Zdaj je že tako močno, dan pa tako dolg, da se dnevne temperature lahko dvignejo krepko čez deset stopinj, pa čeprav je zjutraj slana.

V petek je zaradi prodora hladnega zraka iznad zahodne Evrope v zahodno Sredozemlje nastal manjši ciklon s središčem nad Genovskim zalivom. Zaradi njega se je veter pri nas obrnil v jugovzhodnik. Vlažni zrak iz Sredozemlja se bliža našim krajem. Vendar se bo ciklon hitro umaknil proti jugu, in ne bo trajneje vplival na vreme pri nas. Po nekaj več oblačnosti v soboto se bo zjasnilo. Temperature pa bodo sprva nekoliko nižje, kot so bile v drugi polovici tega tedna.

Kračunova bambusovina

Davorin Kračun, minister za ekonomske odnose in razvoj, je po prihodu v Ljubljano dobil, kot se za ministra spodobi, lepo vladno stanovanje. Potem je skladno s proklamirano vladno politiko vesplošnega zataganja pasu dal zamenjati malo obrabljeno pohištvo. Tako je sindikatu državnih nameščencev prišlo na uho, da je Kračunu že uspelo realizirati eno prvih postavk novega proračuna za bambusovino, ki naj bi veljala okoli 1.600.000,00 tolarjev. Popolnoma v skladu s sicer neuvrčenimi banana republikami.

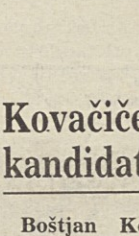
Kučanovo nasledstvo

Milan Kučan, predsednik Slovenije, je na obisku v Kopru med drugim izjavil, da je Slovenija prevzela, nasledila vse meddržavne jugoslovanske sporazume in da jih je Italija nostrificirala. Tako sta državi mednarodno pravno uredili medsebojne odnose, vprašanje je le, ali so vsi problemi med državama najustrežneje rešeni. Toda ne med Ljubljano in Trstom - potrebna so pogajanja med Ljubljano in Rimom! Podobno je svojčas razmišljal tudi Franjo Tuđman in izgubil tretjino hrvaškega ozemlja.

Pirnatova »svoboda«

Rajko Pirnat, prvak NDS, je na kruto dilemo, ali imeti več svobode ali več kruha, odgovoril v značilnem revolucionarnem slogu: »Ljudje bi kajpak radi več kruha, vendar glede sprememb ne more biti več poti nazaj. Reform ni mogoče odlašati...« Še najbolj zanimiva pa je tale trditev »izprijčanega« narodnega demokrata: »Reforme je treba izvesti tudi brez največje podpore javnosti!« In v čem se ta njegov pogled razlikuje od nekdanje komunistične prakse?«

Kovačičeva kandidatura

Boštjan Kovačič, predsednik novomeške vlade, naj bi bil po nekaterih vesteh ob Mihi Brejcu drugi kandidat za direktorja RTV. Obe kandidaturi spominjata na stare čase, ko niti slučajno nisi mogel biti direktor RTV, če nisi bil hkrati tudi sodelavec UDBe. No, razlika vseeno je: Brejc je kot šef VIS grenil življenje (administrativne upokojitve) nekdanjim ubdašem, ti pa so enako počeli z Boštjanom Kovačičem, ki so ga takrat mnogi že videli politično mrtvega. Prvi minister Drnovšek pa nič...

Humoreska

Strankarske prerokbe

»Pravzaprav sem stvari predvidel!« je nekam samozadovoljno vzkliknil tovariš Neposredni proizvajalec raznih strok in iz obrata spil poln vrček piva za šankom bifeja Bližnja srečanja posebne sorte.

»Kaj ste predvideli? smo seveda s povišanim pulzom takoj hoteli izvedeti, kajti tovariša Neposrednega že dolgo časa nismo videli tako dobre volje.

»Predvidel sem tale naš politični danes, oziroma jutri, oziroma smer, kako se bo naš politični prostor profiliral.«

»In kakšna so ta vaša predvidevanja? smo bili zdaj vzradoščeni tudi mi, kajti za stranki so v slovenski politiki nekam sivi in nič kaj radostni.

»Predvidevam še nadaljnjo delitev strank,« je dejal tovariš Neposredni.

»O, Bog! je vzkliknil tisti naš del, ki je veren, in - o, bog! je vzkliknil tisti naš del, ki je ateistično naravnano.

»Kaj pa kličete na pomoč Boga?« je vprašal tovariš Neposredni.

»Nam se zdi ravno tale cepitev slovenskih političnih strank nekaj najstrašnejšega, saj se bo v kratkem pojavilo še več političnih strank, kot jih je bilo pred volitvami.

»Vidite, ko ne vidite dlje od vašega nosu. Že res, da se danes vsaka slovenska stran cepi na desnico in levico. Začeli so tisti iz slovenske demokratične zveze, potem so jih nasledili nacionalisti, zdaj so se razcepili že zeleni...«

»Ja, ali ni to strašno, zdaj bomo poleg zelene barve imeli še socialno zeleno...«

»Ja, ampak ali ne vidite, da se hkrati stranke tudi združujejo. Desnica iz SDZ-ja, torej narodni demokrati gredo h krščanskim demokratom, demokrati koketirajo s socialdemokrati, združujejo se socialdemokrati in socialisti, združile so se že razne leve stranke z nič več levimi komunisti. Skratka proces ločevanja in proces združevanja gresta vzporedno...«

»In kaj hočete reči?«

»Ko bodo vse sedanje parlamentarne stranke razpadle na desno in levo krilo, se bodo potem vsa desna krila združila med seboj in na drugi strani vsa leva krila. Potem bomo imeli le dve stranki...«

»Torej predvidevate, da se bomo počasi znašli na bipolarnem sistemu?«

»To bi bilo možno v kakšni drugi deželi, ne pa v deželi na sončni strani Alp. Tu namreč živijo vedno nezadovoljni ljudje. In tako se bosta ti dve združeni stranki, sestavljeni iz levih in iz desnih kril, potlej spet razdelili na desnico in levico, kjer se bosta potem združili obe novo nastali levi krili in obe novonastali desni krili.«

»Ja ampak to se bo potem tako zmešalo, da nihče ne bo vedel, kje je oziroma kdo je kdo?«

»Brez skrbi. Vsi bodo trdili, da so v sredini.«

Bogo Sajovic

Politik novega kova
Bolj od delavca ga zanima pes!

DELAVSKA ENOTNOST	VELIKA KURA HLADNIH GORSKIH POKRAJIN	KALCIJEV KARBONAT	TEŽA EMBALAZE	PESEM ZALOSTINKA	NEDELJIVA SOGLASNIŠKA SKUPINA	NAGRADNA KRIZANKA	RIMSKA BOGINJA LJUBKOSTI	NEUMNEZ LOLEK	KORALNI OTOK	GRAFIČNI KNJIŽNI OKRASEK	ČETRTI RIMSKI KRALJ	EGIPTOVSKI BOG SONCA
SVETLA POLSVILENA TKANINA						POGLAVAR SKUPNOSTI						
SLOVENSKA IGRALKA (ELVIRA)						DEBELEJSI KONEC DEBLA						
PRITOK RENA V SVICI						PREBIVALKO LAPONJE						
SKANDINAV DROBIZ						PEŠNIK RILKE						
											ITALIJANSKI SLIKAR (ANDREA DEL)	PRITOK DONAVEV AVSTRALI
AVTOR BORUT LEVEC	FRANCOSKA IGRALKA KARINA	POLITIČNO GIBANJE V NEMČIJI	USTREZLJIV MOSKI	MESTO NA FINSKEM SVOBODNA POSEST V FEVDALIZMU		SREDIŠČE MOLDAVIJE ROMUNIJA			ANGLEŠKA PEVKA LEWNOX	ESTONEC ŠVEDSKI SKLADATELJ (BO)		
LETOVIŠČE V SLOVENSKEM PRIMORJU						ZAPOREDNI ČRKI GNOJNO VNETHJE LICA		OKAMENELA SMOLA IGLAVEC				
AMERIŠKA FILMSKA IGRALKA (PATRICIA)				MESTO NA SEVERNEM KITAJSKEM PASTZA MUHE				BLOHMIDA-LOVA OPERA				
PREHOD STAREGA LETAV NOVO						EUGENE O'NEILL ŠPANSKI LITERAT (EUGENIO)		NIZOZEMSKA KAREL DESTOVNIK		TUPOLJEV MAGNATSKO TELO		
VELETOK V VZHODNI SIBIRIJI						VRSTA MORSKEGA SESALCA SANKE						
PRIPRAVIL SALOMONOV UGANKAR	IGRALEC PACINO	GRENAK APERITIV	ZIVILSKI DELAVEC				LUKA OB ČRNEM MORJU				SMUČARKA HESS	RAVNIINA
PIANIST BERTONCELJI			GROBO DOMAČE SUKNO			SETEV IGRALEC BATES		RIMSKI BOG VOJNE	RUMENO RJAVA BARVA			
NASPROTJE VOJNE			PEVKA BOZIC	MLEČNI IZDELEK			GLAVNO MESTO ITALIJE		IBSENOVA DRAMA			
ZACETEK AZBUKE		ITALIJANSKI PLES VANADIJI								KUMANOVO	LUAK TEGA LETA	
SIROTA						PODROČJE OB JUŽNEM POLU						
VELIKI KOSI POHISTVA						DELAVSKA ENOTNOST	ŠPANSKI RT PRI VALENCIJI		ISLAMSKI VLADAR			

Nagradna križanka št. 15

Rešeno križanko nam pošljite do 13. aprila 1993 na naslov: ČZP Enotnost, Dalmatinova 4, 61000 Ljubljana, p.p. 479 na dopisnici ali v pismu s pripisom Nagradna križanka št. 15. Nagrade so: 1.000, 700 in 500 tolarjev. Rešite nagradne križanke št. 13. DENARNA MASA, EKA VOGELNIK, TOREK, RATKA, ENA, AMOK, KOST, APATION, CMIR, RL, EMA, PIA MLAKAR, ER, BAJT,

OKONČINA, NAKLADA, KOV, ANGELA, USTA, KRAVA, PR, PERI, STIL, OKRA, RIČET, STARTER, LK, AMON, LATA, TIRANA, VOLK, ZAVOD, ADAMIČ, ANNA, OMARA, NAPAKA

Izžrebani reševalci nagradne križanke št. 13
1. Vida Bonča, Na jami 5, 61000 Ljubljana
2. Maša Stefanec, Vojkova 17, 63000 Celje
3. Dejan Ačimovič, Turjaška 16, 61330 Kočevje
Nagrade bomo poslali po pošti.
Križanko pripravil: UGANKAR